

SUPA JACKPOT
 TZS. **1,096,041,286**
 KWA TZS. 1000 TUI!

SCAN HAPA KUPAKUA APP YETU!

SportPesa.CO.TZ
 PIGA*150*87#

Papa Francis alazwa hospitalini

UKURASA 19

BUFE
 BIASHARA, UCHUMI NA FEDHA

HIFADHI KITULO NA UPEKEE WAKE

Bosi COSTECH: Miaka miwili kiserikali, tunaneemeka kwa teknolojia uchumi
 • Yabeba tenda kuhudumia nchi kiufundi

UCHUMI
 Uchumi wa Tanzania unajitokeza kuwa ni wa kwanza kati ya nchi za Afrika Mashariki kutokana na ongezeko la uzozi wa kazi...

MAKATAIFU
 Rais Samia Suluhu Hassan alikuwa na mkwazi wa Rais wa Marekani, Kamala Harris, wakati wakizungumza na waandishi wa habari...

UTAFIRI WA DOKTORWA
 Rais Samia Suluhu Hassan alikuwa na mkwazi wa Rais wa Marekani, Kamala Harris, wakati wakizungumza na waandishi wa habari...

Ijumaa Machi 31, 2023 Tanzania 1,000/- Kenya 100/-

Nipashe

ISSN 0856 • Na. 0581266

www.ippmedia.com

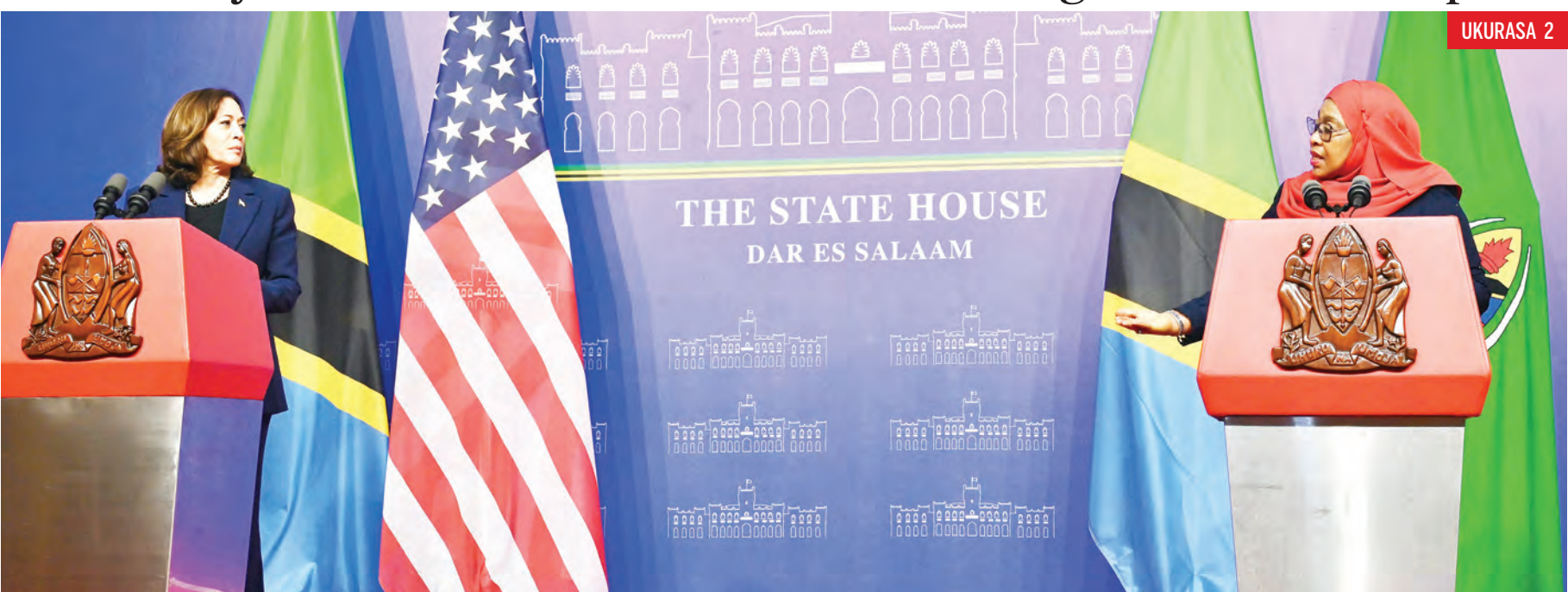
MWANGA WA JAMII

The Guardian digital nipasheTZ nipasheTZ nipasheTZ 0745 700710 LIKE & FOLLOW US

UKURASA 11

Neema Tanzania

• **Ni** ziara ya Kamala, Dola milioni 560 kumwagwa, biashara kupaa...

UKURASA 2

YALIYOMO

UKURASA WA 3
TAKUKURU YABAINI
MIRADI YA TRIL. 5.6/-
UTEKELEZAJI WAKE DUNI

TAASISI ya Kupambana na Kuzuia Rushwa (TAKUKURU), kwa kipindi cha 2021/2022 katika ufuatiliaji wa miradi ya maendeleo 1,548 yenye thamani ya Sh. trilioni 5.64...

Utapeli mpya unavyowaliza wafanyabiashara wa Kariakoo
 UKURASA 3

Rais Samia Suluhu Hassan akiwa na Makamu wa Rais wa Marekani, Kamala Harris, wakati wakizungumza na waandishi wa habari, Ikulu jijini Dar es Salaam jana. **Picha ndogo:** Makamu wa Rais, Kamala Harris akipunga mkono kwa furaha baada ya kuwasilii katika ukumbi wa Kikwete Ikulu. **PICHA: IKULU**

Mahakama: Wabunge, madiwani hakuna kupita bila kupingwa
 UKURASA 2

Rais wa Zanzibar, Dk. Hussein Ali Mwinyi, akisalimiana na Balozi wa Uingereza nchini, David Concar, kabla ya mazungumzo yao, Ikulu jijini Zanzibar jana. **PI-CHA: IKULU**

Marekani yatangaza neema kwa Tanzania

Na Elizabeth Zaya

NI neema kwa Tanzania. Ndiyo inavyoonekana kutokana na ziara ya Makamu wa Rais wa Marekani, Kamala Harris, kutokana na ahadi za kutoa misaada ya fedha na kuimarisha biashara kati ya nchi hizo mbili.

Hayo yalibainika jana Ikulu, Dar es Salaam, katika mkutano kati ya kiongozi huyo na Rais Samia Suluhu Hassan.

Kupitia mkutano huo wa pamoja, Tanzania na Marekani zimetangaza kuanza rasmi majadiliano ya kuimarisha biashara baina yao katika maeneo makuu manne na kwamba Marekani inakusudia kutoa Dola za Kimarekani milioni 560 zikiwa misaada kwa Tanzania katika mwaka wa fedha wa 2023/24.

Majadiliano hayo ambayo nchi hizo zimefungua ni katika kuimarisha uchumi wa kidijitali, kuyafikia masoko ya Marekani, mabadiliko ya kanuni na mazingira ya biashara na ziara za kibiashara.

Aidha, nchi hizo leo zitaitiliana saini makubaliano hayo kupitia wizara zenye dhamana za viwanda na biashara yakilenga pia kushughulikia vikwazo vinavyokwamisha kuongezeka kwa biashara na uwekezaji na kupanua maeneo hayo katika kipindi cha miaka mitatu.

Rais Samia alisema majadiliano hayo yataanzisha vikosi kazi vyenye wawakilishi kutoka Ubalozi wa Marekani nchini na serikali ya Tanzania, vikifuatiwa na mkutano wa mwaka wa wakuu wa taasisi kujadili jinsi ya kukuza na kuimarisha ushirikiano wa kibiashara.

"Hati ya makubaliano itakayotiwa saini kati ya benki ya EXIM ya Marekani na serikali ya Tanzania, itaongeza ushirikiano wa kibiashara kwa kuziwezesha kampuni za Marekani kuleta Tanzania bidhaa na huduma bora za kibunifu na itawezesha upatikanaji wa hadi Dola milioni 500 kugharimia upelekaji wa huduma na bidhaa Tanzania.

"Pia itasaidia upelekaji wa bidhaa na huduma hizo katika sekta mbalimbali hususani miundombinu, usafirishaji, teknolojia ya kidijitali, nishati na miradi ya nishati jadidifu. Pia itasaidia kuimarisha na kuongeza fursa za kiuchumi na kukuza ajira Tanzania na Marekani," alisema.

MISAADA KIBAO

Kamala alisema nchi yake inathibitisha azma ya kuhuisha ubia na ushirikiano na Afrika na kujenga dhamana ambayo EXIM imepewa na bunge la Marekani ya kuongeza na kuimarisha uhusiano kati ya wa-

fanyabiashara wa Marekani wanaouza bidhaa na huduma nje ya Marekani na Afrika hasa kusini mwa Jangwa la Sahara.

Miongoni mwa mambo ambayo Marekani imeahidi kupitia kiongozi hiyo kwa Tanzania ni pamoja na kutoa Dola milioni moja kwa ajili ya miradi itakayohimiza kuondolewa kwa vikwazo dhidi ya uhuru wa kujieleza na ule wa vyombo vya habari.

Ahadi nyingine ni kusaidia azma ya Tanzania ya kuimarisha demokrasia kuelekea uchaguzi wa serikali za mitaa mwaka 2024 na uchaguzi mkuu mwaka 2025. Kupitia azma hiyo, Marekani imeahidi kutoa Dola 400,000 kusaidia Kituo cha Demokrasia Tanzania (TCD), kuwawezesha wadau kujadili zaidi mageuzi ya kidemokrasia na kisheria.

Marekani pia imeahidi kutoa Dola milioni 8.4 kusaidia uzinduzi wa programu ya miaka mitano ya Heshimu Bahari ambayo inalenga kuimarisha uthabiti wa kiikolojia na tija katika mfumo wa ikolojia ya bahari Tanzania. Pia imeahidi kutoa Dola milioni 16 kuwezesha kuzindua mradi wa kilimo tija unaoelenga kuwasaidia wakulima, hususani wanawake na vijana.

Pia aliahidi nchi hiyo kutoa Dola milioni 433 katika miaka miwili ijayo kusaidia mapambano dhidi ya Ukimwi, Dola milioni 39 katika mwaka mmoja ujao kupambana na malaria na Dola 600,000 kufanya kazi na kampuni binafsi za mawasiliano ili kupanua huduma ya nishati safi na umeme katika zahanati na vituo 100 vya afya vijijini na miji midogo magharibi, kati na kusini mwa Tanzania.

Ahadi nyingine ni kutoa Dola milioni 26 ili kuimarisha uwezo wa Tanzania kuzuia, kubaini na kukabiliana na mlipuko ya magonjwa ya kuambukiza na kushirikiana na Tanzania kupambana na mlipuko wa ugonjwa wa Marburg ambao uliibuka hivi karibuni Kagera.

PONGEZI KWA SAMIA

Marekani, kupitia kwa Kamala, ilipongeza jitihada zilizo-chukuliwa na Rais Samia katika kuimarisha demokrasia na uhuru wa kujieleza na kwamba inaunga mkono kikamilifu ajenda ya Tanzania ya mageuzi ya kidemokrasia.

Alisema Marekani inathibitisha ubia imara kati yake na Tanzania na itaimarisha zaidi ushirikiano katika biashara, jitihada za kutafuta ufumbuzi kuhusu usalama na uhakika wa chakula, ulinzi wa baionuai za majini, uwekezaji kwa wanawake na vijana, afya na demokrasia.

Wabunge, madiwani hakuna kupita bila kupingwa

Na Kulwa Mzee

MAHAKAMA Kuu ya Tanzania Masijala Kuu Dar es Salaam imebatilisha vifungu vinavyoruhusu wabunge, madiwani na wenyeviti wa Serikali za Mitaa, Kijiji au kitongoji kupita bila kupingwa katika uchaguzi.

Vifungu hivyo ni kinyume na Katiba, vinakiuka Ibara ya 21(1) na (2) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania.

Hukumu hiyo ilitolewa juzi mbele ya jopo la majaji watatu, Jaji John Mgetta, Jaji Dk. Benhaji Masoud na Jaji Edwin Kakolaki baada ya kupitia maombi ya kupinga vifungu hivyo vya Sheria ya Uchaguzi na majibu ya wajibu maombi.

Naibu Katibu Mkuu wa ACT - Wazalendo, Joram Bashange, aliwasilisha maombi dhidi ya Mwenyekiti wa Tume ya Uchaguzi (NEC) na Mwanasheria Mkuu wa Serikali.

Katika maombi yake Bashange aliambatanisha hati ya kiapo aliyopa na mjibu maombi alijibu akiambatanisha na hati ya kiapo kinzani kilichoapwa na Fausta Mahenga.

Katika maombi yake Bashange anapinga uhalali wa kikatiba wa kifungu cha 44 cha Sheria ya Taifa ya Uchaguzi, Sura 343 na kifungu cha 45(5) na 13(7) cha Sheria ya Uchaguzi Serikali za Mitaa sura ya 292.

Bashange anadai kwa kuruhusu wagombea wasio na upinzani kama ilivyosemwa hapo awali, vifungu vinavyopingwa vinakiuka haki za raia kupiga kura kuwachagua wawakilishi. Inadaiwa masharti hayo yanakiuka ibara ya 21(1) na (2) na Ibara ya 26(1) ya Katiba.

Kwa mujibu wa Katiba Ibara ya 21(1) bila kuathiri masharti ya Ibara ya 39, 47 na 67 ya Katiba ya Sheria za nchi kuhusiana na masharti ya kuchagua na kuchaguliwa au kuteuliwa kushiriki katika shughuli za utawala wa nchi, kila raia wa Jamhuri anayo haki ya kushiriki ama moja kwa moja au kwa kupitia wawakilishi waliochaguliwa na wananchi kwa hiari yao kwa kuzingatia

utaratibu uliowekwa na sheria.

Ibara ya 21(2) inasema kila raia anayo haki na uhuru wa kushiriki kwa ukamilifu katika kufikia uamuzi wa mambo yanayomuhusu yeye, maisha yake au yanayolihusu taifa.

Ibara ya 26(1) inasema kila mtu ana wajibu wa kufuata na kuitii Katiba na Sheria za Jamhuri ya Muungano.

Mahakama baada ya kusikiliza hoja za pande zote mbili iliangalia vile vile katika Ibara 76 na 77(1) ya Katiba kuhusu matakwa ya kufanya uchaguzi katika kila jimbo na wananchi kushiriki katika uchaguzi huo kwa kina.

Ibara ya 76 inasema kila baada ya Bunge kuvunjwa kutakuwa na uchaguzi wa wabunge katika majimbo yote ya uchaguzi.

Ibara ya 77(1) ya Katiba inasema wabunge wanaowakilisha majimbo ya uchaguzi watachaguliwa na wananchi kwa kufuata masharti ya Katiba hiyo na vile vile masharti ya sheria iliyotungwa na Bunge kwa mujibu wa Katiba kuhusu wabunge wanaowakilisha majimbo ya uchaguzi.

"Tunakubaliana na mwombaji kwamba sheria iliyotungwa kudhibiti uchaguzi wa wabunge wanaowakilisha maeneo inapaswa kuzingatia maagizo ya Katiba ambayo kwa lazima kutoa haki ya kupiga kura kama njia ya kupata wabunge wa Bunge linalowakilisha majimbo ya uchaguzi," lilisema jopo.

Jopo lilisema katika kupitia Katiba hawakuweza kupata chochote kinachoruhusu utaratibu unaohitaji wagombea ambao hawajapingwa au wasiogombea kuchukuliwa na kutangazwa.

Mahakama inasema kutokana na hoja zilizotangulia mwombaji anayo hoja ya kutosha kuonyesha kuwa masharti yaliyopingwa yanakiuka ya kifungu cha 21 cha Katiba inapoanzisha mambo mapya au hali zinazowabana watu kutumia haki ya kupiga kura kumchagua mgombea aliyependekezwa na chama katika jimbo au kata ambayo kuna mgombea pekee.

Mahakama ilisema katika hoja za wajibu maombi haijaonyesh-

wa jinsi masharti yanayopingwa yanavyofaa ndani ya madhumuni yoyote ya utoaji haki, haikuonyesha jinsi uokoaji wa gharama za serikali kwa kutoji-husisha na uchaguzi na mgombea aliyependekezwa hapigwi kura kuwa iko ndani ya vipengele vyovyote vya ibara ya 30(2) ya Katiba kama wanavyodai.

Jopo lilisema hata kama imeonyesha hivyo, bado Mahakama haijashawishika kwa kuwa mwombaji anachotafuta katika maombi yake ni kuhusu anayelalamikiwa, mfumo huo unaathiri maslahi ya umma.

Pia hawaoni kitu chochote halali ambacho kilikuwa kinakusudiwa kuafikiwa katika sheria hiyo zaidi ya kuanzisha kundi la wabunge na madiwani waliotangazwa kuchaguliwa bila kupingwa. "Kwa kuzingatia upungufu katika hoja za wajibu maombi kuhusu utumikaji wa masharti ya kuokoa gharama, tunakubali kuwa masharti yaliyopingwa hayapo katika ibara ya 30(1) na (2) ya Katiba kama inavyodaiwa na walalamikiwa.

"Tunakubali kuwa vifungu vilivyopingwa vinakiuka Katiba na wajibu maombi hawakuweza kutoa uthibitisho wa kuonyesha kwamba masharti yaliyotajwa ni muhimu na yamo katika kifungu cha 30(2) cha Katiba.

"Katika suala hili, hatuna chaguo lingine isipokuwa kuzingatia ibara ya 64(5) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano ya Tanzania kuhusu masharti yaliyopingwa.

"Mahakama inaona hoja zilizowasilishwa zinatoshia kuondoa vifungu vinavyopingwa kwa manufaa ya mwombaji.

"Kwa sababu zilizotajwa hapo juu, maombi yanakubaliwa, tunatangaza kwamba masharti ya kifungu cha 44 cha Sheria ya Taifa ya Uchaguzi, sura 343 na vifungu 45(2) na 13(7) vya Sheria ya Uchaguzi wa Serikali ya Mitaa, sura ya 292 ni kinyume cha Katiba hivyo basi ni batili kwa kukiuka masharti ya ibara ya 21(1) na (2) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, kama ilivyorekebishwa mara kwa mara," lilisema jopo.

HABARI KITAIFA

Waziri wa Uwekezaji, Viwanda, Biashara, Dk. Ashatu Kijaji (wa pili kushoto) na ujumbe wake wakipata maelezo kutoka kwa mtaalamu wa maabara wa Kiwanda cha Tanzania Bio-tech Products Limited (TBPL) cha Kibaha mkoani Pwani, Jovin Magayane (kushoto), kuhusu namna sampuli mbalimbali zinavyopimwa ndani ya maabara ya kiwanda hicho ili kuzalisha viudadu vya kuangamiza mazalia ya mbu, walipotembelea jana.

PICHA: JOSEPH MWENDAPOLE

Utapeli mpya unavyoliza wafanyabiashara Kariakoo

Na Jenifer Gilla

WAFANYABIASHARA wa eneo la Kariakoo wamelalamikia kuibuka kwa wimbi la utapeli wa pesa na wizi wa mali unaofanywa na watu wanaodaiwa kuwa ni raia wa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo, hali inayowarudisha nyuma kimaendeleo.

Imedaiwa kwamba watu hao wamekuwa wakiingia katika maduka ya wafanyabiashara hao kwa njia ya kununua mzigo baadaye kuomba kuanzimwa kiasi kidogo cha pesa za Kitanania na kuacha kiasi kikubwa cha Dola za Kimarekani ambacho baadaye hubainika kuwa ni feki.

Mmoja wa waliokumbwa na utapeli huo juzi, Betty Mmari, anayefanya biashara ya nguo na viatu, alisema walifika wanawake wawili wenye asili ya Congo kwa lengo la kununua nguo. Baada ya kufika walichagua magaauni 10 kisha wakamwambia watumia muda mwingi kuchagua nguo kwa kuwa wamegundua kuwa ana nguo nzuri.

Alisema watu hao walimwomba awaazime Sh. milioni 28 ili wakamalizane na mfanyabiashara mwingine ambaye wameshachagua mzigo na kuuacha kwa makubaliano kuwa watamwachia Dola 20,000 (karibu Sh. milioni 50 za Kitanania) ili wakirudi waongozane benki kubadilisha na kumlipa fedha zake na za mzigo waliochagua.

“Waliniambia wakishamlipa watarudi ili wachukue pesa zao (Dola 20,000) waende na msaidizi wangu benki wakazichenji kisha wanilipe pamoja na hela ya mzigo waliochagua hapa. Nilikubali kwa kuwa hela wanayoiacha ni kubwa kuliko wanayochukua, halafu sijawahi kusikia utapeli wa aina hii hapa Kariakoo,” alisema.

Baada ya kukubaliana walimpa

zile Dola 20,000 na akazihasabu na kujiridhisha kuwa zimetimia na ni halali kisha akazirudisha kwenye mfuko kisha akainama kuchukua pesa za Kitanania ili awape ndipo wakambadilishia ule mfuko na kumpa wenye pesa feki.

“Kumbe walikuwa na mfuko mwingine pembeni wenye hela feki, wakaweka hela halali dola 204 tu (Sh.475,000). Hizo dola 100 waliweka mwanzo halafu dola moja zilikuwa nne wakaziweka katikati na kuzichanganya na makaratasi,” alisema.

Mmari alisema baada ya kuwapa hizo pesa, waliacha mzigo waliouchagua na kumwambia watarudi baada ya dakika 15 lakini zikapita saa mbili hawakurudi ndipo akapata wasiwasi na kuziangalia tena zile fedha hatimaye akagundua kuwa ni feki.

Alisema baada ya kugundua aliwashirikisha majirani zake na kwenda kuangalia kwenye kamera na anayehusika na kamera aliwatambua wanawake hao kuhusishwa na utapeli mara kwa mara.

“Hii ni mara ya tano sasa napokea watu wanaokuja kuanzisha wahusika waliotapeli kwenye kamera na kila anayekuja tunakamata sura hizi mbili. Hawa watu wameshatapeli watu wengi Kariakoo sema tu watu hawapeani hizi taarifa,” alisema John Silayo, mhusika wa kamera.

Mfanyabiashara wa viatu vya kiume katika eneo hilo, Irene Moshia, naye alitoa ushuhuda wa kutapeliwa takribani Dola 20,000 (Sh. milioni 47) na watu hao kwa aina aliyoibiwa Mmari mwaka 2020 hali iliyomwacha na madeni hadi leo.

Alisema ilikuwa ngumu kuwatilia shaka watu hao kwa kuwa Wacongo ni watu wanaoaminika katika soko hilo kutokana na kujijengea uaminifu wa muda

mrefu na wafanyabiashara lakini kuna kundi linatumia mwanja huo kutapeli.

“Hawa wanaonekana mtandao wao ni mkubwa pia wanaweza kuwa si Wacongo bali Watanania wanaojua hiyo lugha. Walikuja wanawake wawili hapa dukani wakaniambia hivyo hivyo niwape pesa wakalipe wakanachia za kwao nikaheesabu. Kitendo cha kwenda kuuzima hela kwa jirani ili niongezee wakanibadilishia na kuniachia feki,” alisema.

Naye mfanyabiashara Amani Musa alisema mwaka jana alisalimika kutapeliwa dola 15,000 (Sh. milioni 34.9) na watu hao kwa njia hiyo waliofanyiwa wenzake. Alisema kilichomwoko ni kuwa hakuwa na kiasi walichokuwa wanakitaka badala yake walimwibia nguo 20.

Mfanyabiashara huyo aliliomba Jeshi la Polisi kuwasaka na kuwatia mbaroni watu hao ili kukomesha vitendo hivyo kwa kuwa vinaelekea kuua uaminifu wa kufanya biashara na wageni.

“Tumefanya biashara na Wacongo, Wamalawi, Wazimbabwe na Wanyarwanda kwa uaminifu mkubwa kwa muda mrefu lakini sasa kuna watu wachache wanataka kuharibu huu uaminifu. Tunamba Jeshi la Polisi litusaidie katika hili,” alisema Musa.

Akizungumzia madai hayo, Kamanda wa Polisi Kanda Maalum ya Dar es Salaam, Kamishna Msaidizi Mwandamizi (SACP) Muliro Jumanne, alisema bado hawajapata taarifa yoyote kuhusu suala hilo na kuwataka wale wote waliotapeliwa kutoa taarifa na jeshi litashughulikia.

Alisema polisi wana mifumo imara ya kushughulikia matatizo kama hayo, hivyo taarifa zitakapowafikia watawasaka watu hao na sheria itafuata mkondo wake.

TAKUKURU yabaini miradi ya tril. 5.6/- utekelezaji wake duni

Na Christina Mwakangale

TAASISI ya Kupambana na Kuzuia Rushwa (TAKUKURU), kwa kipindi cha 2021/2022 katika ufuatiliaji wa miradi ya maendeleo 1,548 yenye thamani ya Sh. trilioni 5.64 ikiwamo 237 ya UVIKO-19, ilibaini ina upungufu na utekelezaji wake kuwa duni.

Imetaja upungufu huo kuwa ni kutozingatiwa kwa michoro, ubora wa kazi na vifaa visivyordhisha kutokana na usimamizi dhaifu huku Sheria ya Ununuzi ya Umma ya mwaka 2017 na Kanuni za Mwaka 2013 kutofuatwa.

Mkurugenzi Mkuu wa TAKUKURU, Salum Hamduni, aliyasema hayo juzi, Ikulu, jijini Dar es Salaam, akimkabidhi Rais Samia Suluhu Hassan, ripoti ya taasisi hiyo kwa mwaka 2021/2022.

Alisema kwenye mradi wa UVIKO-19 ilibainika baadhi ya vifaa vilinunuliwa kwa gharama kubwa kuliko zilizo sokoni, akisema kati ya sababu za miradi hiyo kutekelezwa chini ya kiwango ni pamoja na mingi kutekelezwa na ‘Force’ akaunti, huku maofisa wengi kutojua sheria ya akaunti hiyo.

“Lengo la TAKUKURU ni kufanya ufuatiliaji huu ni kuona fedha, miradi na mtiririko na makadirio ya vifaa vya ujenzi kwenye sekta mbalimbali, ikiwamo miradi ya kimkakati Bwala la Mwalimu Nyerere la uzalishaji umeme pamoja na Reli ya Kisasa (SGR),” alisema Hamduni.

Pia alisema taasisi hiyo ilifikia miradi ya ujenzi wa vituo

vya rasilimali kata, 70 ya maji nchini yenye thamani ya Sh. bilioni 60.7 pamoja na inayotekelezwa kwa fedha zilizo- tolewa kwa kila jimbo, miradi 483 ya Sh. bilioni 248.45, fedha za mpango wa maendeleo na ustawi na UVIKO-19.

Hamduni alisema, katika eneo la utekelezaji wa majukumu yake kwa kipindi hicho ulilenga pia kuzuia rushwa, kutoa elimu, kushirikiana na wadau, tathmini na mwelekeo wa mwaka 2022/2023.

“Uchambuzi wa mifumo 739 ilifanyika kubaini mianya ya rushwa. Tulifanya uchambuzi wa mifumo ya usambazi, udhibiti vifaa vya afya, mikoa ya Mbeya, Kilimanjaro na Dar es Salaam. Hospitali zilizofikiwa ni Kibongoto, KCMC, Hospitali ya Kanda ya Mbeya na Hospitali ya Taifa Muhimbili (MNH), MOI na ORCI. “Pia tulizifikia hospitali za wilaya na vituo na zahanati, MSD...uchambuzi huu ulibaini baadhi ya mifumo ya afya inaathiriwa na kutofuatwa kwa mwongozo wa matumizi ya fedha, kwamba asilimia 50 ya mapato itumike kununulia dawa,” alisema Hamduni.

Kadhakika, alisema taasisi ilibaini kuna usimamizi duni pamoja na kutotumiwa mfumo wa kielektroniki katika huduma. “Tulibaini kuna maeneo ya viharishi vya rushwa ambayo ni eneo la Forodha, Mapato katika Bandari na ukaguzi bandarini unaofanywa na Shirika la Viwango Tanzania (TBS), TANRODS na Mawasiliano. Tulibaini pia kuna imani potofu kwa watendaji wakiamini bandarini ni mahali pa kuchuma,” alisema Hamduni.

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA WIZARA YA UJENZI, NA UCHUKUZI

Simu: +255 26 2324455
Fax: +255 26 2323233
Barua Pepe: @mow.go.tz
Tovuti: www.mwtc.go.tz

Mtaa wa Mtumba,
S.L.P. 2888,
DODOMA,
30.03.2023

TAARIFA KWA UMMA

- Wizara ya Ujenzi na Uchukuzi (Sekta Ujenzi) inapenda kuutaarifu umma kuwa siku ya Jumatatu tarehe 03.04.2023 kampuni ya **CEVA INTERFREIGHT (T) LTD** itasafirisha Mzigo wenye vipimo vikubwa kutoka Bandari ya Dar Es Salaam kuelekea Mzenga gari hizo zenye namba za usajili: **NRB69149/NRB43293, NRB97300/NRB15200, DS00TG GP/NRB23609**
- Gari hizo zina vipimo vifuatavyo:

Urefu	-	mita 36.2
Upana	-	mita 7.50
Kimo	-	mita 4.60
- Njia itakayotumika: **Bandari ya Dar Es Salaam hadi Mzenga Kupitia Morogoro Road.** Gari zitasafiri muda wa usiku (Kuanzia saa 08:00 usiku mpaka saa 11:00 Alfajiri) kutoka Bandari ya **Dar Es Salaam mpaka Mlandizi kutoka Mlandizi Kwenda Mzenga** magari yatasafiri muda wa mchana (**Kuanzia 12:30 Asubuhi mpaka saa 12:00 jioni**)

Tunaomba radhi kwa usumbufu utakaojitokeza.

Mwenyekiti wa Taasisi ya Utawala Bora na Maendeleo Tanzania (CEGODETA), Thomas Ngawaiya (katikati), akizungumza na waandishi wa habari jijini Dar es Salaam jana, akiishauri serikali kuchukua hatua kali za kisheria dhidi ya wanaojihusisha na vitendo vya ushoga. Wengine ni wajumbe wa taasisi hiyo, Neema Gabriel (kulia) na Precalina Mafole. **PICHA: SABATO KASIKA**

Wachumi, wanasiasa watoa maoni ripoti ukaguzi CAG, TAKUKURU

Na Jenifer Gilla

WATAALAMU wa uchumi na wanasiasa wameishauri serikali kuboresha mifumo iliyoko kwenye taasisi na miradi ya maendeleo nchini ili kudhibiti utendaji kazi wa watumishi na kuepuka hasara za makusudi zinazotokana na kutowajibika ipasavyo.

Sambamba na hilo, wamepongeza mapendekezo ya kutaka kuundwa kwa tume ya kuchunguza fedha za 'plea bargaining' kwamba kwa kufanya hivyo kutaongeza uadilifu kwa watumishi wa taasisi za serikali.

Ushauri huo ulitolewa jana ikiwa siku moja baada ya Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG) na Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa (TAKUKURU) kuwasilisha ripoti za mwaka wa fedha 2021/22 kwa Rais Samia Suluhu Hassan, Ikulu, Dar es Salaam juzi.

Ripoti hizo zilionesha kuwapo madudu yakiwamo matumizi mabaya ya fedha katika taasisi za umma na miradi ya maendeleo, hali inayochangia kuitia serikali hasara na kurudisha nyuma maendeleo.

Kiongozi wa ACT- Wazalendo, Zitto Kabwe, amepokeza mapendekezo ya kuundwa kwa tume ya kuchunguza fedha za 'plea bargaining'. Alisema tume hiyo ikiundwa itapitia malalamiko ya watu wote ambao walilipishwa fedha na DPP kwa mtindo wa kukiri makosa na kulipa fedha hizo serikalini.

Kupitia ukurasa wake wa 'Twitter' jana, Zitto aliandika: "Aprili 13 tukiwa tunachambua taarifa ya CAG kwa mwaka unaoishia Juni 2020, tulitoka mapendekezo ya kuundwa kwa tume ya kuchunguza uporaji kupitia plea bargain. Tunampongeza sana CAG Charles Kichere kwa kulifanyia kazi pendekezo letu.

"Tulisema wote watakaobainika kuwa walionewa warudishiwe fedha zao na rekodi zao za jinai zifutwe. Tu-

najua watu wengi tu walionewa wakatoa pesa wakalipishwa, watu walitoka michango mingi kununua uhuru wa watu walioonewa."

Alisema ni muhimu pia ikajulikana kuwa fedha zilizokuwa zikilipwa kwa wale waliokosa hazikupaswa kwenda kwa DPP na badala yake zilistahili kwenda Hazina ambako mlipaji angepeswa risiti ya malipo aliyofanya

Mtaalamu wa uchumi, Prof. Samuel Wangwe, alisema matumizi mabaya ya pesa katika taasisi na miradi ya maendeleo ya serikali pamoja na mambo mengine yanatokana na kutokuwapo na mifumo thabiti ya udhibiti, hivyo kusababisha baadhi ya watumishi kutowajibika ipasavyo.

Kutokana na hali hiyo, aliishauri serikali kuongeza nguvu katika mifumo hiyo ili kuwabana watumishi ikiwamo kuwafuatilia namna wanavyofanya kazi zao.

Alisema udhibiti huo pia unaweza kufanyika kwa kuandaa utaratibu wa kupata maoni kutoka kwa wananchi wa kawaida wanaohudumiwa ili kujua utendaji kazi wa watumishi husika.

Aidha, alisema serikali inapaswa kufanya ukaguzi wa mara kwa mara kuangalia pesa inayotumika kuendeshwa miradi kama inaendana na thamani ya miradi yenyewe.

"Ni mambo yanayopaswa kufanyika mara kwa mara bila kumsubiri mkaguzi mkuu, yakifanywa mapema ni rahisi kudhibiti upigwaji kuliko yakifanyika mara moja au mbili kwa mwaka," alisema Wangwe.

Kuhusu maagizo ya Rais kufungwa mashirika ya umma yanayoonekana kuwa mzigo, serikali Prof. Wangwe alisema ni vyema yakafanywa uchunguzi kwanza ili ionekane tatizo hasa liko wapi. Alisema kama tatizo litaonekana liko kwa watu basi wawajibishwe na kuwekwa wengine wenye weledi na kama yataonekana yamepitwa na wakati yabinafsishwe.

Ofisa Mkuu Mtendaji wa Taasisi

ya Uongozi na Maendeleo ya Ujasiri-amali (IMED), Dk. Donath Olomi, alisema kuna haja ya kuzipa nguvu taasisi zinazokemea matumizi mabaya ya fedha za umma kama vile TAKUKURU, Bunge, vyama vya upinzani na vyombo vya habari.

"Vyombo hivi vina uwezo wa kufanya makubwa isipokuwa kuna mahali vinabanwa. Vipewe nguvu na uhuru wa kukemea suala hili, visiminywe na katika hili kama Katiba ya nchi ikitumika vizuri kila kitu kitakwenda sawa," alisema Dk. Olomi.

Dk. Donath Olomi alisema ni wakati wa serikali kuandaa sera na utaratibu mzuri wa kinfumo zitakazoongoza uwapo wa mashirika ya umma, ili yaanzishwe pale kunapokuwa na ulazima badala yake sekta binafsi zifanye kazi hizo.

"Kitu kinachoweza kufanywa na sekta binafsi hakuna haja ya kufanywa na serikali kwa sababu ina mambo mengi ya kufanya. Kusipokuwa na sera na miongozo, unaweza kufunga mashirika, akaja kiongozi mwingine akayafufua," alisema.

Aidha, aliishauri serikali kuipa kazi kampuni iliyopo nje ya nchi ya kuzimamia mifumo ya Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) na Bandari ili ishahihiane kwa kuwa tatizo hilo linatokana na kutokuwapo na uwazi, uwajibikaji na usimamizi mzuri kuanzia bodi hadi wizara husika.

Kauli hiyo iliungwa mkono na Mhadhiri wa Chuo Kikuu Mzumbe, Ndaki ya Dar es Salaam, Dk. Godbertha Kinyondo, aliyeishauri serikali kuboresha mitandao ya kiutendaji katika taasisi hizo ili kusimamia ipasavyo uwazi na kuondoa sintofahamu ya kiutendaji.

Alisema taasisi hizo zinapaswa kuweka pembeni ushindani na kufanya kazi kwa ushirikiano kwa kuwa zote zina lengo la kuongeza mapato, kukuza uchumi na kuiletea nchi maendeleo.

Makandarasi wapongeza agizo la Rais Samia

Na Maulid Mmbaga

MAKANDARASI wamepongeza kauli na maelekezo yaliyotolewa na Rais Samia Suluhu Hassan kuhusu kulipatia ufumbuzi tatizo la kucheleweshwa kwa malipo ya makandarasi wanaotekeleza miradi mbalimbali.

Juzi, Ikulu jijini Dar es Salaam, wakati akipokea ripoti za Mdhhibiti na Mkaguzi Mkuu wa Serikali (CAG) na Taasisi ya Kuzuia na Kupambana na Rushwa (TAKUKURU) kwa mwaka 2021/22, Rais Samia aliwaagiza makatibu wakuu na maofisa masuhuli kuhakikisha wanalipa fedha za makandarasi kwa wakati.

Pia aliwataka kujiepusha na ucheleweshaji unaosababisha riba na kwamba suala hilo linawarudisha nyuma makandarasi na kucheleweshwa miradi.

Ripoti ya CAG ilionyesha kuwa katika mwaka huo wa fedha, Sh. milioni 418 zilitumika kulipa makandarasi riba kutokana na kucheleweshwa kwa malipo.

Akizungumza na Nipashe jana, msimamizi wa mradi wa usambazaji wa umeme vijijini mkoani Njombe unaotekelezwa chini ya Wakala wa Nishati Vijijini (REA), Mhandisi Nicholas Lazaro, alisema wameipokea vizuri kauli hiyo ya Rais Samia.

"Tatizo la baadhi ya makandarasi kucheleweshwa malipo endapo litafanyiwa kazi, litasaidia miradi kutekelezwa kwa ubora na kukamilika kwa wakati kulingana na mikataba husika.

"Makandarasi wengi wanafeli kumaliza miradi kwa wakati na kwa ubora kutokana na kucheleweshwa fedha. Endapo suala hilo litashughulikiwa, litasaidia kwa kiasi kikubwa miradi kukamilika kwa wakati," alisema.

Mwenyekiti wa Kamati ya Mpito wa Umoja wa Makandarasi Tanzania (TUCASA), Samuel Marwa, aliomba serikali kuangalia upya uwezekano wa kuwa na kanuni zitakazotoa mwongozo kwa makandarasi kutipwa kwa wakati. Alisema hiyo itawezesha kutekelezwa kwa ufanisi miradi waliyopewa kwa sababu baadhi hushindwa kutokana na kucheleweshwa malipo.

ALICHOSEMA RAIS

Akizungumzia suala hilo, Rais alisema kuna watu wizarani wanacheleweshwa malipo ya makandarasi kwa makusudi ili walipe kwa riba kwa sababu katika malipo hayo na wao wananufaika. Alisema endapo makandarasi watalipwa kwa wakati, watatekeleza kazi hizo kwa ufanisi.

"Makatibu wakuu na maofisa masuhuli tutakabana koo kwenye hili. Haipendezi kila ripoti ya CAG kuna malipo ya riba. Imagine (fikiria) Sh. milioni 418 ni riba, haiwezekani malipo hayana tija. Hizi fedha tungezipeleka kwenye umeme tungezipeleka huduma kwa watu wangapi?"

"Tunahangaika kutafuta pesa ya umeme huku tunalipa malipo na riba. Mijitu ipo tu haina uzalendo, haijali. Wanazalisha riba wanalipa wapate na cha kwao," alisema.

Aidha, kwenye suala la malipo ya riba, aliwaelekeza wanaosimamia kuwa wakali, akisisitiza kuwa hakuna sababu ya kulipa riba.

"Juzi nilisema makandarasi wadogo wa ndani sheria ya serikali inasema malipo yatafanywa ndani ya siku 90. Mkandarasi anamaliza kazi yake analita 'certificate' yake mapema anasubiri umlipe aendeleo na kazi yake. Unacheleweshwa kwa sababu unalindo la siku 90, asipofanya kazi unamgeukia unaenda kusema umeshindwa kufanya kazi. "...ukimlipa mkandarasi mdogo na yeye huyu ndio anayeenda Kariakoo, ndio anakwenda kununua bia, saruji mzunguko wa fedha unakuwapo. Lakini serikali mnabana nina siku 90, huyu mnamweka na njaa, kazi inachelewa. Hii siyo sawa, naomba sana wasimamizi mlisimamie hilo," alisisitiza.

HABARI KITAIFA

PIC yabaini tatizo ujenzi barabara mwendokasi TAZARA

Na Elizabeth Zaya

KAMATI ya Kudumu ya Bunge ya Hesabu za Serikali (PIC), imebaini tatizo kwenye ujenzi wa barabara ya mwendo wa haraka (BRT), awamu ya tatu eneo la daraja la juu la Mfugale, katika makutano ya Barabara ya Nyerere na Mandela (TAZARA) jijini Dar es Salaam.

Tatizo hilo ni namna barabara hiyo ilivyopitishwa katika eneo hilo na kupata wasiwasi kwamba ipo hatari ikaja kusababisha foleni kubwa baada ya kuanza kutumika na kuondoa maana ya kujengwa kwake.

“Lengo kubwa la kujenga barabara hii ni kusaidia kupunguza foleni na kurahisisha usafiri, lakini kwa namna ilivyopitishwa katika eneo hili, tunaona kwamba itakuja kusababisha foleni kubwa hasa kwa sababu malori nayo yanatumia njia hii ya chini kwenda bandarini na kama itatokea hilo, itakuwa haina maana ya kujenga barabara ya mwendokasi huku,” alisema Mwenyekiti wa Kamati hiyo, Naghenjwa Kaboyoka.

“Hivyo tumeshauri Wakala wa Barabara Tanzania (Tanroads) kuangalia uwezekano wa kutatua hilo kabla ya mradi wake kumalizika na kuanza kutumika ifikapo mwaka kesho. Barabara hii inapitisha malori mengi kwenda bandarini na yanapita chini, sasa na mwendokasi nao ukipita chini itakuja kusababisha foleni kubwa mno na itakuwa haina maana tena.”

Mtendaji Mkuu wa Tanroads, Rogatus Mativila, alisema wamepokea ushauri ulitolewa kamati hiyo na wataufanyia kazi.

“Tutafanyia kazi ushauri huu na tunaweza kuinyanyua juu zaidi. Lakini tunafikiria kujenga barabara ya juu katika makutano ya barabara pale Buguruni.

Tatizo jingine ambalo kamati hiyo ilibaini ni kuwapo kwa baadhi ya taasisi za umma zinazokwamisha mradi huo.

Alisema mpaka sasa mradi huo ulitakiwa uwe umefikia asilimia 15, lakini uko nyuma kwa asilimia 10 na sababu inatokana na kukutana na vikwazo kutoka baadhi ya taasisi za umma. “Kuna taasisi za umma baada ya mradi kuanza iliweka vikwazo, yaani mradi umeshaanza na mkandarasi ameanza kujenga karakana, ikasema iondolewe, akaenda tena eneo jingine nako akaambiwa aondoe bila kujali muda wote huo fedha ya serikali inatumika, hii ni mbaya sana,” alisema Kaboyoka.

“Ombi langu kwa taasisi hizi za umma ziache kukwamisha miradi kwa sababu kufanya hivyo ni kupoteza fedha za umma na pia kunaichelewesha isimalizike kwa muda unaokuwa umepangwa. Ikumbukwe kwamba mradi huu unajengwa kwa mkopo.”

Ujenzi wa BRT awamu ya tatu mkataba wake ulisainiwa Machi 17, mwaka jana na kuanza rasmi ujenzi Agosti mwaka jana, ukitarajiwa kukamilika baada ya miezi 20, na kugharimu zaidi ya Sh. bilioni 230.

Puma Energy yadhamiria kuwekeza miundombinu ya viwanja vya ndege

Na Mwandishi Wetu

KAMPUNI ya Puma Energy imesema imedhamiria kuendelea kuwekeza katika miundombinu ya kisasa ya viwanja vya ndege nchini ili kusaidia ukuaji wa muda mrefu na uendeshaji katika mazingira salama.

Meneja Mkuu wa kampuni hiyo, Fatma Abdallah, alisema jana kuwa Puma Energy inawekeza katika ujenzi wa bomba jipya la maji ya kusaidia kukabiliana na majanga ya moto katika Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Julius Nyerere, Dar es Salaam, na inapanga kuweka mifumo ya kisasa ya kidijitali katika Uwanja wa Ndege wa Kimataifa wa Abeid Amani Karume mjini Zanzibar ili kupunguza ucheleweshaji na kuimarisha viwango vya huduma.

Alisema: “Duniani kote, huduma za Puma Energy katika sekta ya anga zinaminiwa kwa ufanisi na kwa usalama na mashirika ya ndege. Utoaji huduma wa kampuni ya Puma Energy kwenye viwanja vya ndege nchini Tanzania umevifanya kuwa miongoni mwa viwanja vya kisasa salama na vya kutegemewa barani Afrika.”

Fatma alisema kuwa sekta ya usafiri wa anga ya Tanzania bara na Zanzibar inaonyesha dalili za kuimarika huku kiasi cha matumizi ya mafuta ya anga kikiongezeka

baada ya changamoto ya miaka miwili iliyoosababishwa na janga la COVID-19.

Kwa muujibu wa kampuni hiyo inayofanya kazi katika viwanja vinane vya ndege nchini Tanzania bara, kiasi cha matumizi ya mafuta ya ndege kimeongezeka kwa asilimia 45 mwaka 2022 nchini Tanzania ikikaribia viwango vya kabla ya COVID-19. Kwa Zanzibar, matumizi yameongezeka kwa asilimia 43 katika kipindi hicho cha mwaka na kuvuka matumizi ya mwaka 2019.

“Kurejea kwa viwango vya juu vya matumizi ya mafuta ya ndege ni kielelezo kinachodhihirisha kuwa sekta ya utalii imeanza kufanya vizuri nchini kwa upande wa Tanzania bara na Zanzibar, pia kuna toa taswira ya kuongezeka kwa hali ya kuwa na ari ya uwekezaji miongoni mwa wadau wa sekta hiyo,” alisema Fatma.

“Utalii unachangia sana ukuaji wa uchumi wa Tanzania na uwekezaji wetu wa sasa na uliopangwa katika miundombinu na vifaa vya kisasa vya kujaza mafuta katika viwanja vyote vya ndege nchini Tanzania umekuwa muhimu sana tunaposhirikiana kwa karibu na mamlaka husika kusaidia mashirika ya ndege ya ndani na kushawishi mashirika ya ndege ya kimataifa kuongeza safari za Tanzania,” alisema.

BONITE BOTTLERS LIMITED

Advertisements of Employment

1. Mechanical Technician
Qualification:
 • Applicant should be a holder of VETA level III in Mechanical Engineering from a recognised Institution.

Key skills & Abilities:
 • Ability to maintain and troubleshooting all the mechanical equipment to acceptable and approved standards for efficient operation and to ensure smooth running of the line and service equipment by close communication with other staff.
 • Ability to operate machines as directed and to ensure they are running smoothly, efficiently and kept clean as required.
 • Able to work independently with minimum supervision
 • Self motivated, flexible person and a good team player.
 • Compliance to safety requirement at work place

2. Electrical Technician
Qualification:
 • Applicant should be a holder of VETA level III in Electrical Engineering from a recognised Institution.

Key skills & Abilities:
 • Ability to maintain all the electrical equipment to acceptable and approved standards for efficient operation, and to ensure the smooth running of the line and service equipment by close communication with other staff.
 • Ability to operate the machines as directed and to ensure they are running smoothly and efficiently as required and kept clean as required.
 • Ability to ensure the correct electrical functioning of electrically operated equipments on the premises.
 • Able to work independently with minimum supervision
 • Self motivated, flexible person and a good team player.
 • Compliance to safety requirement at work place

✓ **Experience:** Six months and above in Mechanical/Electrical field
 ✓ **Location:** Moshi.

Mode of Application:
 All applications accompanied with cover letter, photocopies of certificates and CVs to be sent to the undersigned, to reach him not later than 11/04/2023.

**The Managing Director,
 Bonite Bottlers Ltd,
 P. O. Box 1352,
 MOSHI.**

217346202

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
OFISI YA RAIS
TAWALA ZA MIKOA NA SERIKALI ZA MITAA
HALMASHAURI YA MANISPAA YA ILEMELA

TANGAZO

MKURUGENZI WA HALMASHAURI YA MANISPAA YA ILEMELA ANAWATANGAZIA WATU WOTE WALIOPATIWA VIWANJA ENEO LA NYAFULA NA SANGABUYE NA HAWAJAKAMILISHA MALIPO YAO KUWA ANATOA MUDA WA SIKU 14 KUANZIA TAREHE **29 MACHI 2023 HADI 11 APRILI 2023** KUKAMILISHA MALIPO YA VIWANJA HIVYO.

KWAMBA KWA YEYOTE AMBAE ATAKUWA HAJAKAMILISHA MALIPO NDANI YA SIKU 14 ATANYANG'ANYWA KIWANJA NA KITAUZWA KWA MTU MWINGINE BILA KUPEWA TAARIFA KWA KUWA MUDA WA KULIPIA KWA WATEJA WOTE UMESHAKWISHA KWA MUJIBU WA ANKARA (INVOICE) ULIOJAZA WAKATI ULIPOGAWIWA KIWANJA.

TANGAZO LIMETOLEWA NA:

ENG MODEST LEOPOLDINARY
 MKURUGENZI WA HALMASHAURI YA MANISPAA YA ILEMELA

Mkurugenzi wa Manispaa ya Ilemela, S.L.P 735, Mwanza. Simu Na. +255(28) 2981196, Nukushi:+255(28) 2981196, BaruaPepe:md@ilemelamc.go.tz, Tovuti: www.ilemelamc.go.tz

Nipashe

MWANGA WA JAMII

Hatua zichukuliwe dhidi ya madudu katika ripoti CAG

MDHIBITI na Mkguzi Mkuu wa Hesabu za Serikali (CAG), Charles Kichere, juzi aliwasilisha Ripoti ya Ukaguzi wa Hesabu za mwaka 2021/22 kwa Rais Samia Suluhu Hassan Ikulu jijini Dar es Salaam. Katika ripoti hiyo, kuna mambo mengi yaliyoibuliwa kuonyesha matatizo makubwa ya kimfumo na kiutendaji katika serikali na taasisi zake.

Miongoni mwa mambo yaliyoibuliwa katika ripoti hiyo ni mifumo ya Mamlaka ya Usimamizi wa Bandari Tanzania (TPA) na ile ya Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) kutokusomana hatua ambayo inatoa mwanya wa kuvuja kwa mapato. Kama alivyosema Rais Samia baada ya kupokea ripoti hiyo, bandari ndilo lango kuu la kuipatia serikali mapato, hivyo kunapokuwa na kasoro yoyote, kuna uwezekano wa makusanyo ya serikali kupungua.

Aidha, CAG Kichere alibainisha kuwa kuna ubadhirifu wa hali ya juu wa fedha za umma kwenye miradi mbalimbali hususani katika mamlaka za serikali za mitaa, mikopo ya halmashauri kwa wanawake, vijana na wenye ulemavu. Sambamba na madudu hayo, miradi ya maji katika baadhi ya maeneo haifanyi kazi kwa maana ya kutoa huduma kutokana na visima kadhaa kutotoa maji.

Pamoja na yote hayo, CAG pia alibainisha kuwa kuna mikataba ya ujenzi wa miradi ya kimkakati ya ujenzi wa reli ya kisasa (SGR) na bwawa la Mwalimu Nyerere ina kasoro, hivyo kusababisha uchelewaji katika kukamilika na hatimaye kuisababishia serikali hasara kwa kulipa fedha zaidi ya zile zilizokusudia.

Jambo lingine aliloligusia ni kuwapo kwa mashirika ya umma ambayo hayajitendeshi kwa faida. Hatua hiyo imefanya serikali kutoa fedha kwa ajili ya uendeshaji wa mashirika hayo huku Shirika la Ndege Tanzania (ATCL) ikielezwa kwa mara nyingine kuwa lina mtaji hasi licha ya serikali kuwekeza kwa kiasi kikubwa ikiwamo kununua ndege mpya za abiria na kuliwezesha kintaji.

Kutokana na kuibuliwa kwa madudu hayo, kama ambavyo imekuwa wakitokea kila mwaka ripoti za CAG zinapotolewa, Rais Samia aliweka bayana kwamba kuna umuhimu wa kuchukua hatua zikiwamo kuwawajibisha wale wanaohusika na dosari hizo. Pia Rais aliagiza uchambuzi wa kina ufanyike kwa mashirika ya umma na hatimaye kuyafuta yale ambavyo yamekuwa mzigo kwa serikali.

Kwa ujumla, kila mwaka ripoti za CAG zinapotolewa kumekuwa kukiibuliwa madudu jambo ambalo linaonyesha kuwa hakuna hatua kali zinazochukuliwa dhidi ya wanaohusika na mambo hayo. Wakati umefika sasa wa kuchukua hatua ili kukomesha baadhi ya mambo ambavyo yamekuwa yakijirudia na hatimaye kufikia kuwapo kwa taarifa zinazoonyesha mambo yanakwenda sawa katika serikali na taasisi zake.

Watendaji wakuu wa mashirika na taasisi pamoja na wale wa halmashauri ambao wameguswa na taarifa mbaya kwenye ripoti ya CAG wanatakiwa kuwajibishwa kama alivyosema Rais. Ni dhahiri kwamba iwapo watu hao watachukuliwa hatua, wengine waliopewa dhama na watakapewa siku zijazo, watakuwa makini katika utendaji wao kwa kuwa watakuwa wanajua fika kwamba wakiboronga lazima watatumbuliwa.

Katika eneo la bandari kwa mfano, hatua zinatakiwa kuchukuliwa haraka ili kuhakikisha mifumo inayodaiwa kuwa na kasoro inarekebisha na hatimaye kuiwezesha serikali kukusanya mapato kwa ufanisi. Haiingii akilini kuona sehemu ambayo ni tegemeo kubwa katika kuiingiza serikali unafanyiwa hujuma kwa kuchezea mifumo halafu wahusika wanaendelea kuachwa tu.

Ni imani kwamba kama hatua stahiki zitachukuliwa kwa kufanya kazi yale yote ambavyo yamependekezwa na CAG pamoja na maagizo ya Rais, kutakuwa na nidhamu kubwa katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo na hatimaye wananchi kupata kile wanachostahili.

Na Sabato Kasika

Muungwana Lazima Nilonge

Miaka miwili bila JPM, miradi aliyoacha inaendelezwa kwa tija

LEO wiki mbili tangu kuanza safari kuelekea mwaka wa tatu, kupita wa kifo cha aliyekuwa Rais wa Awamu ya Tano, Dk. John Magufuli, aliyefariki dunia Machi 17 mwaka 2021, akiwa na ndoto ya kuhakikisha Tanzania inajitegemea kiuchumi.

Rais Dk. Magufuli aliondoka akiwa ameacha alama, kutokana na miradi mbalimbali ya maendeleo aliyokuwa ameianzisha, ikiwamo bwawa la umeme la Mwalimu Nyerere, reli ya kisasa na mingine mingi.

Kwa ujumla ni kwamba, alichokifanya katika nchi hii, kinaonekana ikiwamo kuimarisha miundombinu ya barabara, huku akiwataka wasaidizi wake kuwahudumia wananchi na kutatua kero zinazowakabili.

Jitihada zake, pia ziliza matunda ya kuwapo kwa barabara za juu katika jiji la Dar es Salaam na kusaidia kupunguza foleni za magari ambazo zilikuwa zikilalamikiwa kuchangia kudidimiza uchumi.

Pia, aliamini katika juhudi za kufanya kazi kwa nguvu, juhudi na maarifa, inawezekana na kuishia watu kujiletea maendeleo. Akazuia vijana kushinda vijiwani badala yake wafanye kazi ili kujiletea maendeleo.

Ikiwa ni wiki hizi mbili tangu kumalizika kwa miaka miwili ya kifo chake, pia miaka miwili ya mrithi wake Rais Dk. Samia Suluhu Hassan, ni vyema kutambua

juhudi za viongozi hao katika kuleta maendeleo ya nchi. Rais Dk. Magufuli hayupo tena, lakini bahati nzuri ni kwamba, mrithi wake naye anapita katika nyayo zile zile, kwa kuendelea na kusimamia miradi alionzisha mtangulizi wake ili kuhakikisha anakamilika.

Miongoni mwa miradi hiyo ni, bwawa la umeme la Mwalimu Nyerere, ujenzi wa reli ya kisasa, ujenzi wa barabara za juu jijini Dar es Salaam, za mabasi ya mwendokasi na mingine katika maeneo mbalimbali nchini.

Rais Dk. Samia amekuwa akisisitiza kuwa serikali ya awamu ya sita inaendelea kukamilisha miradi yote ya maendeleo iliyoanza wakati wa serikali ya awamu tano na kwamba miradi mingi imeanza kukamilika kwa hatua mbalimbali.

Mkazo wa Rais kwa wananchi, ni kuwataka kuhakikisha wanatunza miundombinu inayojengwa na serikali, ikiwamo barabara na madaraja, ili idumu na kuchangia maendeleo ya kitaifa.

Anaweka wazi kuwa serikali haitawafumbia macho watendaji 'wanaopiga dili' katika miradi ya maendeleo na kusababisha makandarasasi wasiokuwa na sifa kupata kazi au kupitisha miradi iliyo chini ya viwango vina vyotakiwa.

Ninadhani kwamba, kila mmoja wetu anahusika katika kuhakikisha miradi

ya maendeleo inaimarika kwa watendaji kuisimamia vizuri, pia wananchi kuwa tayari kutoa kwa vyombo vya dola wanapona miradi inahujumiwa.

Pamoja na hayo, wakaguzi wa miradi hawana budi kujiweka mbali na rushwa kutoka kwa makandarasi katika harakati za hatua za kuhitaji kupitishwa miradi mibovu, inayoweza kulingiza taifa kwenye hasara zisizotarajiwa.

Kimsingi ni kwamba, iwapo kila mmoja wetu atafanya sehemu yake kwa uaminifu, itakuwa rahisi kwa serikali kufikia malengo ambavyo imejiwekea kwa ajili ya maendeleo ya taifa na watu wake.

Maana yake ni kwamba, hakupaswi kuwapo wachakachuaji miradi, wala wanaoiba miundombinu ya miradi yenyewe, kwani kwa hatua hiyo, itakuwa rahisi kwa taifa kusonga mbele ki-maendeleo na kiuchumi.

Kile ambacho Rais amekuwa akitamani, ni kuona utekelezaji miradi ya maendeleo unaofanywa katika maeneo mbalimbali nchini, unakwenda sambamba na ukusanyaji wa mapato, ili kukuza uchumi wa nchi.

Ukweli ni kwamba, Rais anachukizwa na rushwa, ubadhirifu wa fedha, katika utekelezaji wa miradi ya maendeleo, kwani vitendo hivyo vinaweza vikavuruga jitihada za serikali za kuinua uchumi wa nchi.

Nipashe hutolewa na kuchapishwa na:

THE GUARDIAN LIMITED

Mhariri Mtendaji: Beatrice Bandawe
Meneja Usambazaji na Masoko: Emmanuel Lyimo, 0716 500500
Mapokezi: 0745 700710
Matangazo: 0677-020701
Baruapepe: advertise@guardian.co.tz
Website: www.ipppmedia.com
 www.epaper.ipppmedia.com

HABARI KITAIFA

Kamati yataka serikali Kenya kufikia maridhiano na wapinzani

Na Beatrice Shayo

KAMATI ya Amani na Jumuiya ya Maridhiano Tanzania imeiomba serikali ya Kenya kukaa meza moja na wanasiasa ili kupata maridhiano ya kweli na yenye amani badala ya kusababisha vurugu.

Akizungumza na waandishi wa habari jana jijini Dar es Salaam, Mwenyekiti wa Kamati hiyo, Shekhe Alhad Mussa Salum, alisema vurugu hizo zinasababisha changamoto mbalimbali ikiwamo nyumba za ibada kuchomwa moto, hivyo ni muhimu wakafata maridhiano kwa pamoja.

Alisema maridhiano hayo yatazaa utulivu, amani na kuondoa vurugu zinazoendelea ndani ya nchi hiyo ambazo zinaweza kusababisha hasara kubwa.

“Serikali ya Kenya na wanasiasa watangulize uzalendo na kufanya maridhiano ili wafanye siasa ya amani na yenye kuleta tija kwa nchi yao,” alisema Shekhe Salum.

Shekhe Salum alitolea mfanano kwa Rais Dk. Samia Suluhu Hassan wa kuleta maridhiano ya kweli kwa wanasiasa hadi sasa nchi inafanyika siasa za pamoja zenye maendeleo.

“Wanasiasa wa nchini Kenya wachukue mfanano wa Rais Dk. Samia ya kukaa pamoja na wanasiasa wote na kuleta maridhiano ya kweli nchini,” alisema.

Aidha, alisema katika kipindi hiki cha mwezi Mtukufu wa Ramadhani Waislamu wanatakiwa kufunga kwa imani na kuiombea heri nchi yao na familia zao.

“Kipindi cha Mwezi Mtukufu wa Ramadhani ndicho kipindi Waislamu wanakuwa karibu na Mwenyezi Mungu hivyo watumie bahati hiyo kwa kuomba heri ya nchi na familia zao,” alisema.

Katibu Mkuu wa Jumuiya hiyo, Askofu Dk. Gabriel Maasa, alisema amani ni muhimu kuliko cheo kila mmoja atizame suala la amani na maslahi ya taifa ni bora kuliko maslahi binafsi.

“Maslahi binafsi yasiharibu amani ya taifa badala ya vurugu na maandamano wakae meza moja ya mazungumzo ili kuondoa changamoto zilizojitokeza na si kuvuruga amani ya nchi,” alisema Maasa.

Mkuu wa Wilaya ya Nachingwea mkoani Lindi, Mohamed Moyo, akizungumza na wananchi baada ya kushiriki kufanya usafi wa mazingira katika zahanati ya kijiji cha Ruponda, mapema wiki hii. **PICHA: MPI-GAPICHA WETU**

Aliyeshtakiwa kuua mke kwa kumchoma moto aomba mahakama imwachie huru

Na Grace Gurisha

MFANYABIASHARA Khamis Luwonga (38), anayetuhumiwa kumuua mke Naomari Marijani na kumchoma moto kwa kutumia magunia mawili ya mkaa, ameiomba Mahakama Kuu imwachie huru kwa sababu hadi sasa hakuna ushahidi wa kutosha wa kumshtaki.

Luwonga aliwasilisha ombi hilo jana mbele ya Jaji Obadia Bwegogwe kupitia kwa wakili wake, Mohamed Majaliwa na kuiomba mahakama kesi ya mauaji namba 5 ya mwaka 2022 iliyopo katika Mahakama ya Hakimku Mkazi Kisutu, Dar es Salaam kuwa ina upungufu kisheria.

Majaliwa alidai kuwa mteja wake anashtakiwa kwa kosa la mauaji mbele ya Hakimku Mkazi Mkuu, Rhoda Ngimilanga wa Mahakama ya Kisutu, alidai shauri hilo linaonekana jipya, lakini kuhalisia sio jipya kwa sababu kesi ya mauaji namba 4, 2019 dhidi ya

mshtakiwa ilishaisha.

Alidai kuwa mashtaka yaliyokuwapo kwenye hati hiyo yalipita katika hatua zote za kisheria, Oktoba 24, 2022 kesi iliitwa kwa ajili ya kusikilizwa na upande wa mashtaka ulikuwa na mashahidi wanne.

Wakili wa Serikali Mwandamizi, Mwasiti Ally, alidai mbele ya Hakimku Mkazi Mkuu, Yusto Ruboroga wa Mahakama ya Kisutu kuwa kesi iliitwa kwa ajili ya kusikilizwa, lakini Mkurugenzi wa Mashtaka Nchini (DPP), hana nia ya kuendelea na mashtaka dhidi ya mshtakiwa.

Majaliwa alidai kutokana na kuomba kuondolewa kwa kesi hiyo, Hakimku Ruboroga alimwachia Luwonga, lakini cha kushangaza mshtakiwa alikamatwa tena na askari na baada ya saa chache alipandishwa tena kizimbani na kusomewa mashtaka yale yale.

“Chakushangaza Mwasiti huyo huyo aliyeomba kesi namba 4,

2019 kuondolewa ndiyo aliyesomea mashtaka mapya mshtakiwa na kudai upelelezi bado haujakamilika, kwa hiyo mahakama ikatoa amri ya Luwonga kurudishwa rumande

“Hadi sasa hivi jalada lililokuwa mbele yako linaonesha upelelezi bado haujakamilika ni rai yetu kwamba mashtaka haya mapya ni batili mbele yako kwa sababu yanakiuka sheria,” alidai Majaliwa. Alidai sheria imetoa utaratibu kama mtu akiachiwa na serikali ikataka kumshtaki tena basi ni lazima kuwapo na ushahidi wa kutosha na usikilizwaji wake uanze mara moja, lakini katika kesi hiyo hilo halikuzingatiwa.

Ukijibu hoja hizo, upande wa mashtaka ulidai kuwa mahakama hiyo imefungwa mikono kutoka amri kwenye amri ambazo hazijafika mwisho.

Katika hoja ya kuachiwa kwa mshtakiwa, upande huo ulidai kuwa hoja hiyo inakizana na matakwa ya kisheria na pia taratibu

za kisheria bado hazijakamilika kwa sababu kesi bado haijafika Mahakama Kuu kwa ajili ya kuanza kusikilizwa.

Baada ya Jaji kusikilizwa hoja za pande zote mbili ameahirisha maombi hayo hadi Aprili 18, 2023 kwa ajili ya uamuzi. Pia mshtakiwa anatekwa na Zidadi Mikidadi na Fatuma Abdul.

Luwonga amefungua maombi Mahakama Kuu ili wapate maelezo ya uhalali wa kesi namba 5, 2022 ya mauaji baada ya kesi ya awali ya kufutwa na kufunguliwa upya.

Katika kesi hiyo ya mauaji, mshtakiwa Luwonga ambaye ni mkazi wa Kigamboni, Dar es Salaam anadaiwa Mei 15, 2019 akiwa Gezaulole eneo la Kigamboni alimua Naomi Marijani.

Anadaiwa kumuua mke wake Naomi kisha kumchoma moto kwa kutumia magunia mawili ya mkaa na kuchukua majivu ya marehemu na kwenda kuyafukia shambani kwake.

KABWELA

Na Fadhili Mohammed

Mbarawa aitaka TBA kuwabana wapangaji kulipa kodi

Na Enock Charles

WAZIRI wa Ujenzi na Uchukuzi, Profesa Makame Mbarawa, ameutaka Wakala wa Majengo Tanzania (TBA) kuwabana wapangaji katika majengo yake ili walipe kodi ya serikali kwa wakati kwa kutumia kitasa janja (Smart lock) walichokiweka katika majengo hayo na kutokufanya ujanja wa kuwapa ruhusa kinyemela wakwepaji wa kodi.

Akizungumza wakati wa uzinduzi wa nyumba za makazi zilizojengwa na TBA katika eneo la Magomeni Kota na Masaki, Wilaya ya Kinondoni, jijini Dar es Salaam jana, Waziri Mbarawa alisema ipo dhana ya watu kufikiri kuwa majengo ya serikali ni sehemu ya kukaa

bure na kuchelewesha kulipa kodi au kutokulipa kabisa ametaka likomeshwe.

“Watakaopata fursa hapa nendeni mkalipe kodi, kama unatakiwa kulipa kodi tarehe 30 lipa kodi tarehe 30, hili jambo tumelizungumza muda mrefu kwamba tuweke kitasa janja wale ambao ni wajanja hawapendi kulipa kodi sasa ujanja wao umeisha watakutana na kitasa janja,” alisema Profesa Mbarawa.

“Ninaomba watu wa TBA mzingatie, kwa sababu mnaweza kuweka smart lock (kitasa janja) lakini nyinyi mkacheza nayo msicheze na ‘smart lock’ na msiwape ‘access’ (ruhusa) wale wajanja ninaomba mlisimamie hili kikamilifu,” alisema.

Mtendaji Mkuu wa Wakala huo, Mbutifu Majengo, Daud

Kondoro, katika taarifa yake kwa Waziri Mbarawa, alisema miradi miwili ya ujenzi wa nyumba Magomeni Kota na Masaki kwa ujumla imegharimu Sh. bilioni 10.3, Magomeni Kota awamu ya pili Block A umejengwa kwa Sh. bilioni 5.6, Canadian Village Msasani Peninsular uliopo Masaki umegharimu Sh. bilioni 4.6.

Alisema nyumba zote katika miradi yote miwili zina ukubwa wa mita za mraba 175 zikiwa na sebule na sehemu ya kulia chakula (dining), jiko, stoo, choo, na bafu la jumuiya, sehemu ya kufulia na kunyoosha, vyumba vitatu vya kulala kimojawapo ni ‘master bedroom’.

Katika uzinduzi wa Magomeni Kota, Waziri Profesa Mbarawa alizindua jengo

moja la ghorofa saba lenye uwezo wa kupangishwa familia saba kati ya majengo matano yatakayojengwa eneo hilo kwa ajili ya makazi ya watumishi wa umma na pia alizindua jengo moja la ghorofa tano lenye uwezo wa kupangishwa familia 12 kati ya majengo 16 yatakayojengwa katika eneo la Canadian Village Msasani Peninsular-Masaki.

Aliusifu wakala huo kwa kujenga majengo ya ghorofa akisema mpango huo unawezesha idadi kubwa ya majengo kujengwa katika eneo moja na kufanya matumizi mazuri ya ardhi huku akiwataka wapangaji katika majengo hayo kuyatunza ili yadumu kwa muda mrefu na kutumika na wapangaji wengine kupanga katika majengo hayo.

Ofisa Itifaki wa Kikosi cha Polisi Reli, Mkguzi, Naina David, akizungumza na wanafunzi wa Shule ya Sekondari Ngerengere iliyopo jirani na mradi wa ujenzi wa reli ya kisasa (SGR), unaojengwa na Kampuni ya Yapi Merkezi, Kata ya Ngerengere, wilayani Morogoro Vijijini mkoani Morogoro juzi, wakati akitoa elimu kuhusu uzalendo na namna ya kuepukana na vitendo vya ukatili wa kijinsia na mimba za utotoni. PICHA: MPIGAPICHA WETU

Madereva daladala mikoa 3 wakutana kuunda umoja

Na Elizabeth John, NJOMBE

VIONGOZI wa wamiliki na madereva wa daladala katika mikoa mitatu wamekutana mjini hapa kwa ajili ya kuunda umoja wa Chama cha Wasafirishaji Nyanda za Juu Kusini kitachosaidia kutatua changamoto zao moja kwa moja.

Wakizungumza katika kikao kilichofanyika kwenye ofisi za umoja wa wamiliki na madereva wa daladala Mkoa wa Njombe, Mwenyekiti wa daladala mkoa huo, Samweli Mvile, alisema mpango wa kuanzishwa kwa chombo hicho utakuwa na suluhu katika utatuzi wa changamoto zinazowakabili.

“Leo tumekuwa na kitu tofauti viongozi wa Nyanda za Juu Kusini tuanzishe umoja wetu, tuungane wote kwa pamoja tutengeneze umoja wetu hivyo tulikuwa na kikao chetu tujadili umoja wetu unakaaje, kuna mikoa ambayo tutaunganisha ambao utakuwa mkoa wa Njombe, Iringa, Ruvuma na Mbeya baadaye tunaweza kuongeza na Rukwa,” alisema Mvile.

Alisema umoja huo unalenga pia kutetea na kuhakikisha mitaji ya wamiliki inadumu kwa muda mrefu.

“Kupitia umoja huu tutakuwa karibu na serikali kupata mawasiliano au taarifa mbalimbali za mabadiliko maana huwa kunakuwa na mabadiliko mengi kutokea serikalini lakini sisi watu wa daladala hatupati hayo mabadiliko,” alisema.

Naye Katibu wa Chama cha Wasafirishaji mkoa wa Iringa, Dominick Kinemelo, alisema baada ya kuunda chama cha usafirishaji Nyanda za Juu Kusini kitasaidia kutatua changamoto kwa pamoja. “Kwa umoja huu tutakuwa na sauti moja na katika kutatua changamoto ambazo kama zipo Iringa na Njombe zipo, kama zipo Njombe na Mbeya zipo na Ruvuma vile vile kwa hiyo huu umoja ni muhimu,” alisema Kinemelo. Selemani Aye alisema; “Kwa sababu ni kanda tutakuwa na sauti kubwa ya kubadilishana uzoefu wa namna ya kuboresha biashara, lakini ni ajira kwa sababu vijana wengi waliopo hapa mkoani wanaweza wakapata fursa ya kuajiriwa mikoa mingine,” alisema.

TRA yaongezewa zaidi ya watumishi 2,000

Na Joseph Mwendapole

KATIKA jitihada za kuongeza ufanisi wa ukusanyaji wa mapato nchini, serikali imeiongeza Mamlaka ya Mapato Tanzania (TRA) watumishi 2,100 ambao wamesambazwa kwenye mikoa na wilaya mbalimbali nchini.

Hayo yalisemwa jana na Mkurugenzi wa Huduma na Elimu kwa Umma wa Mamlaka hiyo, Richard Kayombo, wakati akitoa mada kuhusu majukumu ya mamlaka hiyo kwenye mkutano wa 12 wa Jukwaa la Wahariri (TEF) unaoendelea mkoani Morogoro.

Alisema mamlaka hiyo ilikuwa na upungufu mkubwa wa watumishi kwenye wilaya mbalimbali nchini lakini ajira hizi mpya zilizotolewa mwaka jana zimesaidia kuondoa pengo lililokuwapo.

“Kuna wilaya zilikuwa na wa-

tumishi wawili tu na wakati mwingine hao hao wanalazimika kufanyakazi kwenye wilaya zingine kwa mfano watumishi wa TRA Ulanga Morogoro walikuwa wanalazimika kufanyakazi na Malinyi pia lakini tunashukuru kwa sasa hali ni nzuri,” alisema.

Alisema asilimia 60 ya fedha za bajeti zinatokana na makusanyo ya mamlaka hiyo na kuomba wananchi kushirikiana na mamlaka hiyo kwa kuwafichua wakwepa kodi.

Alisema mamlaka hiyo imejitahidi kuweka malengo na kuyatimiza na mwezi Julai na Desemba mwaka jana walifikia asilimia 100.2 na kwamba ana uhakika watawika malengo ya makusanyo kwa mwaka 2022/2023.

Alisema kutokana na mahitaji makubwa ya wafanyabiashara

wanaohitaji kulipa kodi, TRA imelazimika kuzigeuza kuwa mikoa ya kikodi wilaya tano za Mkoa wa Dar es Salaam ambazo ni Ilala, Temeke, Kigamboni, Ubungo na Kinondoni. Aliwahamasisha Watanzania kuendelea kuwa wazalendo kwa kulipa kodi inayostahili serikalini ili isaidie kukamilisha miradi mbalimbali ya maendeleo.

Aliwataka wananchi kuendelea kuwafichua wakwepa kodi wanaotumia mbinu mbalimbali kwa kuwa licha ya kuikoshesha serikali mapato, bidhaa zinazozingizwa kwa magendo zinahatarisha afya ya watumiaji.

“Kuna bidhaa mbalimbali za magendo zinakamatwa na TRA na zikichunguzwa unakuta hazifai kwa matumizi ya binadamu ndiyo sababu yanaonea magonjwa kama saratani yanaenea hivyo tuwe walenzi wa nchi yetu kwa

kuwafichua wahujumu uchumi,” alisema. Alisema mamlaka hiyo bado inaendelea na mikakati ya kufungua ofisi nyingi zaidi ili kuwafikia wananchi kwa karibu waweze kulipa kodi ambayo ina mchango mkubwa kwenye ujenzi wa miundombinu na maendeleo.

Alifafanua kuwa mamlaka ili- posema kila Mtanzania mwenye miaka 18 awe na namba ya mlipa kodi (TIN) baadhi ya watu walitafiri mamlaka hiyo inataka kuanza kuwatoza kodi watoto jambo ambalo sio kweli.

“Ile ni namba muhimu itakayomwezesha kulipia huduma mbalimbali atakazozitaka na wala haikuwa kwamba mhusika ataanza kulipa kodi, ataanza kulipa pale atakapoanza kufanyabiashara kwa sababu atalazimika kuwa na hiyo namba. Nchi za wenzetu kama Uingereza mtoto akizaliwa

tu anapewa namba sisi tumeona tuanzie miaka 18,” alisema.

Alisema siku hizi TRA imerahisisha upatikanaji wa namba hiyo ya mlipa kodi baada ya vijana maarufu kama vishoka kusumbua watu na kuwatoza hela wakati ni huduma ya bure.

Alisema mamlaka iliamua kuondokana na kadhiya hiyo kwa kuanzisha mfumo wa huduma mtandaoni (Taxpayers Portal), mfanyabiashara anaweza kuingia na kupata huduma mbalimbali anazotaka bila kutumia mtu wa kati kama kishoka.

“Vishoka walitusumbua sana kwasababu walikuwa wakikamata watu wanawadanganya kwamba kupata TIN shida sana inachukua hadi wiki mbili sasa kwa kuwa mtu ana shida ya haraka anawapa hela ili apate haraka haraka,” alisema Kayombo.

HABARI KANDA KASKAZINI

Mgogoro wanyafakazi, kiwanda wapatiwa ufumbuzi

Na Tumaini Mafie, ARUSHA

SIKU mbili baada ya kuibu-ka mgogoro wa wafanyakazi 500 wa kiwanda cha kutengeneza chuma cha Lodhia dhidi ya mwajiri wao wakigomea kufanya kazi ili kushinikiza nyongeza ya mshahara hatimaye serikali imeupatia ufumbuzi.

Jana, Mkuu wa Wilaya ya Arusha, Felician Mtahegerwa, aliumaliza

rasmi mgogoro huo na kuwataka wafanyakazi hao kurudi kuendelea na kazi kutokana na kufikiwa makubaliano na pande zote mbili.

“Tumes hazungumzia kero zenu na waajiri wenu na tayari wamekubali kuongeza mshahara kutoka kima cha chini walichokuwa wakwalipa ikiwa ni pamoja na kuwapatia vifaa vya kazi mnapokuwa kazini,” alisema Mtahegerwa.

Aidha, Mtahegerwa, aliwataka

wafanyakazi hao kufanya kazi kwa uaminifu na kuacha tabia za wizi kiwandani hapo.

Mwenyekiti wa Bodi ya Wakerugenzi ya Kampuni ya Lodhia, Harun Lodhia, alisema amepandisha mshahara kutoka Sh. 150,000 kwa kima cha chini hadi Sh. 180,000.

“Mbali na mshahara huo kuna pesa ya chakula nayo imepanda kutoka shilingi 1,800 hadi 2,000

pamoja na pesa ya maziwa nayo imeongezeka kutoka shilingi 800 hadi 1,000 kwa kila mfanyakazi.

“Sasa kwa kuwa sisi Lodhia tumekubaliana na shinikizo lenu na ninyi fanyeni kazi kwa bidii ili mpande madaraja, kwa kuwa kila mnapopanda madaraja na mshahara unapanda.”

Nje ya kiwanda hicho, baadhi ya wafanyakazi akiwamo Ally Tete, alisema kilichowasukuma kufanya

mgomo huo ilikuwa pia ni kupinga kufanyishwa kazi ngumu, huku malipo yake yakiwa kidogo.

Mfanyakazi mwingine, ambaye hakutaka jina lake kutajwa, alisema: “ukiugua, ukienda kutibiwa hospitali ndogo, huwa hawatambui na huwa tunakatwa pesa, kwa sababu wanataka cheti chenye ithibati ya hospitali kubwa. Na wakati huo huo, hatulipiwi matibabu, zaidi ya kukatwa na mishahara yetu.”

Naibu Katibu Mkuu wa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia, Prof. James Mdoe (watatu kushoto), Mkurugenzi Mtendaji wa Kampuni ya Mtibwa Sugar, Seif Ali Seif (wa pili kushoto), Ofisa Mtendaji Mkuu wa Kampuni ya Siemens Ukanda wa Afrika, Sabine Dall'omo (wa tatu kulia) kwa pamoja wakikata utepe kufungua rasmi darasa la TE-HAMA katika Shule ya Msingi Kiwandani, lililokarabatiwa kwa ushirikiano wa Mtibwa Sugar na Siemens, wilayani Mvomero, mkoani Morogoro jana. Wengine ni Mwenyekiti wa Serikali ya Kijiji cha Madizini, Goodluck Mugeta (kushoto), Ofisa Elimu wa Wilaya hiyo, Bruno Sangwa (wa pili kulia) na Mwalimu Mkuu wa Shule hiyo, Philemon Sokime. **PICHA: MPIGAPICHA WETU**

Pinda aongoza harambee ujenzi Kanisa KKKT

Na Tumaini Mafie, ARUSHA

WAZIRI Mkuu Mstaafu, Mizengo Pinda, amechangisha zaidi ya Sh. milioni 43 kwa ajili ya ujenzi wa kanisa jipya la kisasa la Usharika wa Ungalimited wa Dayosisi ya Kaskazini Kati ya Kanisa la Kiiinjili la Kilutheri Tanzania (KKKT).

Katika harambee hiyo ambayo yeye alitoa Sh. milioni 10 aliahidi kumuomba Rais Samia Suluhu Hassan na marafiki zake kuchangia ujenzi huo unaotarajiwa kutumia zaidi ya Sh. milioni 500.

Akizungumza katika halfa ya ukusanyaji wa fedha hizo jana, Pinda alisema alipopata barua ya mwaliko wa kuwa

mgeni rasmi katika harambee hiyo, alilazimika kutii haraka kwa kuwa anajua anayekwenda kumtumikia ni Mungu atupaye kila kitu.

Tangu kuanza kwa harambee ya kuchangia mradi huo wa ujenzi, Sh. milioni 168 hadi sasa zimekusanywa, ambapo fedha taslimu ni zaidi ya Sh. milioni 84, huku ahadi ikiwa ni zaidi ya Sh. milioni 83.

Katika nasaha zake kabla ya kuchangisha fedha hizo, Pinda, aliwataka waumini wa KKKT, kutunza mazingira ili kurejesha uoto wa asili na nchi kuendelea kuwa na mazingira mazuri.

Jengo jipya la kanisa hilo litakuwa na

uwezo wa kuchukua watu 1,500 hadi 2,000 kwa wakati mmoja.

Awali Msaidizi wa Askofu wa Dayosisi hiyo, Dk. Godson Abel, aliwasih Wakristo kukemea vitendo vya ukatili, ushoga na ulawiti, akisisitiza kuwa ni chukizo mbele za Mungu.

“Ushoga na ukatili ni chukizo kwa Mungu tunapiga vita mambo haya maana yanamkasirisha Mungu, vitendo hivi viovu tunasikia habari ya watoto kulawitiwa hii ni mbaya na tunakemea kwa nguvu zote,” alisema.

Aidha, Dk. Abel, alisema ushiriki wa Pinda katika harambee hiyo ni baraka kubwa katika Usharika wa Ungalimited.

RC awaagiza TEMESA kuboresha huduma

Na Cynthia Mwilolezi, ARUSHA

MKUU wa Mkoa wa Arusha, John Mongella amewashauri Wakala wa Ufundi na Umeme Tanzania (TEMESA) kuboresha huduma, kuzitoa kwa gharama nafuu, ili wadau wa serikali, taasisi na idara zake waifanye kuwa kimbilio la kwanza katika matengenezo ya magari.

Mongella aliyasema hayo mwishoni mwa wiki jijini Arusha, wakati wa ufunguzi wa kikao cha wakala huyo na wadau wake ambao ni idara, taasisi na wakala za serikali.

Alisema huduma zikiboreshwa hakuna mdau atakayekimbilia mtaani, badala yake atakimbilia TEMESA ambao kimsingi walianzishwa ili wadau serikalini waitumie.

“Lakini miaka ya hapo nyuma kulikuwa na chagamoto ya utoaji huduma zao, tofauti na sasa kuna maboresho makubwa lakini endeeleni kuboresha ili tuifanye kimbilio letu la kwanza, maana ukipata huduma bora hutakimbilia mtaani,” alisema.

Aidha, aliomba wadau wa TEMESA zikiwamo idara, taasisi na wakala za serikali kumuunga mkono wakala huyo ili nayo iendelee kutoa huduma bora.

“Kama tupo kwenye soko tunahitaji huduma nzuri zilizopo katika soko lakini ziwe gharama ambazo mdau naye anazimudu, ni lazima tubadilike tuone TEMESA tofauti na ya nyuma,” alisema.

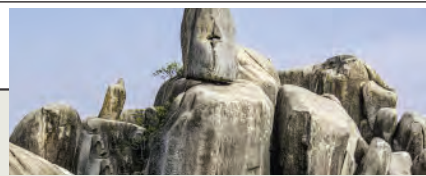
Alisisitiza fursa za TEMESA ni kubwa sababu katika majengo ya serikali mengi kuna ujenzi wa majengo na kazi mbalimbali zinaendelea, hivyo huduma zikiwa nzuri na kazi watapata nyingi. Mtendaji Mkuu wa Wakala wa Ufundi Umeme (TEMESA), Lazaro Kilahala, alisema wakala huyo ni taasisi wezeshi yenye kutoa huduma kwa serikali katika kuleta ufanisi zaidi.

Alisema TEMESA awali ilikuwa haifanyi vema katika matengenezo ya magari ikiwamo gharama kubwa ya ufundi lakini sasa hivi imeanza kutumia utaratibu mpya wa kupunguza muda wa uagizaji wa vipuri pia kwa kutumia mzabuni.

“Utaratibu huu utamfunga aliyeagiza vifaa kuhakikisha vifaa vinavyoagizwa sio feki, bali viwe sahihi ili kuondokana na lawama na pia tunatoa huduma kwa bei stahiki ya serikali,” alisema. Pia aliishukuru serikali kutenga bajeti kila mwaka kwa ajili ya kukarabati miundombinu yake kwa ajili ya kuhakikisha huduma zao zinakuwa bora na kununua vifaa vya kisasa.

Alitoa mfano kwa Mkoa wa Arusha kuna ukarabati mkubwa wa karakana unaoendelea ili uendane na uhalisia wa utoaji huduma.

Kilahala alisema: “Safari ya mabadiliko ya TEMESA imeshaanza tunaomba tupate maoni yenu ili kuiboresha ambayo mnatamani iwe pia tunamshukuru Rais Samia Hassan Suluhu, kwa kuimarisha TEMESA yenye tija na fanaka zaidi.”

HABARI KANDA YA ZIWA

Waliokwenda kutoa elimu ya Marburg visiواني warejea

Na Titus Mwombeki, BUKOBA

MELI ya matibabu ya Jubilee Hope iliyobeba wataalamu wa afya kwenda katika visiwa vilivyoko Ziwa Victoria kwa ajili ya kutoa elimu kwa wananchi juu ya kujikinga na ugonjwa wa Marburg imerejea katika Bandari ya Bukoba.

Akizungumza baada ya meli hiyo kutia nanga katika Bandari ya Bukoba, Juma Rashidi ambaye ni nahodha alisema kuwa walianza safari hiyo wakitokea mkoani Mwanza Machi 24, mwaka huu, wakiambatana na wataalamu hao na walitembelea visiwa vitano na kutoa elimu juu ya ugonjwa huo.

Alivitaja visiwa hivyo ni Rushonga, Nyaburo, Makibwa, Kelebe pamoja na Goziba.

Kiongozi wa msafara huo, Dk. Uzia Mohamed, alisema katika safari hiyo walifanikiwa kutoa elimu kuhusu namna ya kujikinga na ugonjwa huo, huku akiwasisitiza wananchi hao kuendelea kuchukua tahadhari juu ya magonjwa ya mli-puko.

Naye Magandu Godwin mkazi wa Kisiwa cha Kelebe, alishukuru serikali kwa kufanya juhudi za haraka kuwapelekea wataalamu wa afya, huku akiiomba serikali kupeleka huduma ya kupima joto mwili kwa kila mtu atakayeingia na kutoka katika visiwa hivyo.

Mjumbe wa Jumuiya ya Mamlaka ya Serikali za Mitaa Ukanda wa Ziwa Victoria ambaye ni Meya wa Manispaa ya Musoma, William Gumbo, akipan-da mti katika kituo cha afya Karume, wilayani Il-emela, mkoani Mwanza juzi, lengo ni kuhakikisha jamii inaendelea kutunza mazingira. Jumuiya hiyo, imelenga kupanda miti milioni moja katika mikoa mbalimbali hapa nchini kwa mwaka huu. Kulia kwake ni mwanafunzi wa kidato cha nne Shule ya Sekondari Loreto, Rhoidacmmy Sunday. **PICHA: ROSE JACOB**

Wajasiriamali 1,000 wafunzwa kuhifadhi mazingira

Na Waandishi Wetu

WANAWAKE 1,000 wanaojihusisha na ujasiriamali mkoani Mwanza, wamepe- wa mafunzo ya namna ya kuhifadhi mazingira, matumizi ya nishati ya gesi katika shughuli zao ili kudhibiti ongezeko la hewa ya ukaa nchini.

Wanawake hao ni pamoja na mama lische ambao wamepe- wa mafunzo ya namna ya kuhifadhi mazingira, matumizi ya nishati ya gesi ili kudhibiti uharibifu wa mazingira.

Akizungumza katika mafunzo hayo ya siku moja jijini humo, Naibu Waziri wa Maliasili na Utalii, Mary Masanja, alisema wizara hiyo inaendelea kulinda na kuokoa maliasili ikiwa na

kuwaepushia wanawake madhara yatokanayo na matumizi ya mkaa na kuni.

"Mwanza ni moja ya mikoa iliyotolewa na wadau wa mazingira kwa kushirikiana na waziri huyo pamoja kutolewa kwa Sh.milioni 21 ikiwa ni sehemu ya kuhimiza matumizi ya nishati mbadala.

Naibu Waziri Masanja alitoa majiko 142 ya gesi kwa wanawake na mizinga 100 ya nyuki kwa UWT Wilaya ya Sengerema na kuwataka waangalie sehemu nzuri ya kuiweka mizinga hiyo ili iweze kuzalisha kwa tija na kuinua uchumi wao.

Mkurugenzi Mtendaji wa Oryx Gas Tanzania, Araman Benoit, alisema, katika kukabiliana na uharibu wa mazingira wameamua kushirikiana na Naibu Waziri huyo kugawa mitungi na majiko wakiamini inakwenda kuwa chachu ya kuhamasisha

iliyotolewa na wadau wa mazingira kwa kushirikiana na waziri huyo pamoja kutolewa kwa Sh.milioni 21 ikiwa ni sehemu ya kuhimiza matumizi ya nishati mbadala.

Naibu Waziri Masanja alitoa majiko 142 ya gesi kwa wanawake na mizinga 100 ya nyuki kwa UWT Wilaya ya Sengerema na kuwataka waangalie sehemu nzuri ya kuiweka mizinga hiyo ili iweze kuzalisha kwa tija na kuinua uchumi wao.

Mkurugenzi Mtendaji wa Oryx Gas Tanzania, Araman Benoit, alisema, katika kukabiliana na uharibu wa mazingira wameamua kushirikiana na Naibu Waziri huyo kugawa mitungi na majiko wakiamini inakwenda kuwa chachu ya kuhamasisha

wananchi kuachana na matumizi ya kuni na mkaa.

Nao baadhi ya washiriki wa mafunzo hayo waliomba serikali iangalie upya bei ya kujazia gesi kutokana na gharama ya sasa kuwa kubwa ambapo wanalazimika kutoa Sh. 24,000 hadi Sh.25,000 hali ambayo bado ni tatizo kwa wananchi wenye kipato cha chini.

"Serikali imekuja na suala zuri la kutulinda dhidi ya madhara ya kupikia kuni na mkaa sambamba na kulinda mazingira lakini bei ya kubadilisha hizo nishati mbadala bado siyo rafiki," alisema Tabia Hassan mkazi wa Kwimba.

Imeandaliwa na Rose Jacob (Mwanza), Elizaberth Selem (Sengerema)

Serikali yaombwa kutoa elimu ya kilimo kwa vijana

Na Shaban Njia, KAHAMA

SERIKALI imeombwa kutoa elimu ya kilimo cha mazao ya biashara na chakula kwa vijana wasiosoma ili kuwawezesha kujiongeza kipato na kuondokana na dhana potofu kwamba kilimo ni adhabu.

Mwenyekiti wa Mzalendo Foundation na Mkulima wa Kata ya Kilago, Halmashauri ya Manispaa ya Kahama mkoani Shinyanga, Khamis Mgeja, alitoa ombi

hilo juzi wakati akizungumza na wakulima na maofisa ugani katika Kijiji cha Lowa.

Alisema kilimo kina fursa nyingi za kuweza kujijiri vijana vijijini badala ya kuwaacha wakakimbilia mijini, inapaswa wapewe elimu na wawezeshwe pembejeo za kilimo ili wajijiri katika sekta hiyo ambayo itawasaidia kujikwama kiuchumi na kuchangia pato la taifa.

Aidha, alisema vijana wengi wanashinda katika michezo

ya kubahatisha na kupoteza muda wa kufanya kazi na muda huo wangeutumia shambani wangukuwa wamejikwama kiuchumi na kuondokana na utegemeze kwenye jamii zao.

Ofisa Kilimo wa Halmashauri ya Manispaa ya Kahama, Jeremiah Inegeja, alisema kila mwaka wa fedha halmashauri imekuwa ikitenga fedha za ununuzi wa pembejeo za kilimo na kuzigawa bure kwa vijana wakulima wenye uwezo wa kulima kuanzia hekari

tano na kuendelea na mazao wanayopata ni mali yao.

Mjumbe wa kamati ya mradi wa elimu ya ufuatiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma zilizotolewa kwa ajili ya uboreshaji huduma za kilimo, Charles Kafuku, aliomba serikali kuongeza ajira kwa maofisa ugani ili kuwasaidia wakulima katika masuala ya kupata elimu ya kulima kisasa na kupata mavuno mengi. Emmanuel Andrew ni miongoni mwa wakulima ka-

tika kata hiyo aliomba serikali iwekeze elimu na teknolojia ya kilimo katika vichwa vya vijana ili iweze kuwasaidia kujijiri.

Chama cha watu wasiona mkoani Shinyanga kinaendelea kutekeleza mradi wa ufuatiliaji wa matumizi ya rasilimali za umma zilizotolewa kwa ajili ya uboreshaji huduma za kilimo katika kata za Tinde, Dida, Nyandekwa, Igunda, Kinamapula na Kata ya Bukomela kwa ufadhili wa FCS.

Ukurasa 14

Serikali, wadau binafsi wakutana 'kukuna vichwa' kisa halmashauri hazikopesheki

Ukurasa 13

Wasanii hamasisheni kilimo na si matusi na 'kiki' zenu

Ukurasa 12

HIFADHI KITULO NA UPEKEE WAKE

BUNYE

IJUMAA MACHI 31, 2023

Nipashe

BIASHARA, UCHUMI NA FEDHA

UCHUMI

Bosi COSTECH: Miaka miwili kiserikali, tunaneemeka kwa teknolojia uchumi

Na Renatha Msungu

DODOMA

HADI sasa serikali iliyo madarakani ikiwa na miaka miwili inaendelea kutumia nyenzo zake za maendeleo, ikiwamo elimu. Hapo Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia (COSTECH), iliyoanzishwa kisheria mwaka 1986, nayo inayoosha mikono imebeba haki ya jukumu kuu la kuwa Mshauri Mkuu wake katika Sayansi, Teknolojia na Ubunifu (STU) nchini.

Ndani yake inasema, sasa inatumia huduma zake kiuchumi kunufaisha nchi katika mahitaji yanayoangukia mahitaji yao kiuchumi.

Hadi sasa, inawajibika kisayansi kwa maendeleo ya teknolojia nchini kupitia Mfuko wa Taifa wa Uendelezaji Sayansi na Teknolojia (MTUSATE), iki-toa ruzuku kugharamia utafiti, teknolojia na ubunifu nchini.

Chanzo kikuu cha fedha za mfuko serikalini zinatumiwa kujenga, kukarabati na kununua miundombinu na vifaa vya maabara, katika taasisi za utafiti na maendeleo, ili kuwapatia ruzuku wabunifu wa maeneo mbalimbali nchini.

Hapo inajumuisha kugharamia miradi ya utafiti, uwezesaji, uhalalishaji teknolojia na kusambaza matokeo ya utafiti na ubunifu, pia ajira.

Mkurugenzi Mkuu wa COSTECH, Dk. Amos Nungu, anaiambia Nipashe kuna mafanikio katika kipindi cha mwaka 2021 hadi 2023, serikali kuingeza pato la serikali kupitia MTUSATE, kutoka Sh. bilioni 3.5 mwaka 2020/21 hadi Sh. bilioni 4.4 mwaka 2021/22.

• Yabeba tenda kuhudumia nchi kiufundi

Dk. Nungu anataja mafanikio mengine, ni miongozo sita ya kuendeleza utafiti na ubunifu nchini, inayoandaliwa na kuanza kutekelezwa, pia kwa wadau maendeleo.

Anasema fedha za MTUSATE zimeongezeka, ikilinganishwa na mwaka 2021, kutumikia katika mambo mbalimbali.

Pia, anataja matumizi ya kuchangia uendeshaji Mashindano ya Kitaifa ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu (MAKISATU) nchi nzima na kuendeleza wabunifu uliopatikana kupitia mafunzo ya ubunifu, ushauri, kuwaunganisha na taasisi kisekta, kulingana na mahitaji yao ya ruzuku.

Hapo anatoa mfano, mshiriki wa MAKISATU 2020 mwenye ubunifu wa Mita za Kulipia maji kabla ya matumizi amewezeshwa kuunda kampuni changa.

Anasema kampuni tanzu chini ya COSTECH, imeingia makubaliano na Mamlaka ya Maji Vijijini (RUWASA) mwaka 2021/22 kuwa mteja mkuu, ikipelewa fursa kufunga mita hizo mikoa yote 25 ya Tanzania Bara. Hadi sasa imeshafunga mita 20 katika mikoa; Tanga, Pwani, Morogoro, Iringa na Njombe.

Dk. Nungu anafafanua, ni fedha zimefadhili miradi 10 ya utafiti kwa Sh. 2,281,119,320; mitatu ya miundombinu ya utafiti, ikiwamo katika maeneo ya afya (tiba asili), mifugo na uvuvi katika Taasisi ya Chanjo Kibaha (TVI - Kibaha), Chuo Kikuu cha Taifa Zanzibar (SUZA) na Taasisi ya Tiba Asilia (ITM) iliyopo katika Chuo Kikuu cha Afya Muhimbili, yenye jumla ya gharama ya 1,188,397,320/-

Pia, kuna miradi mitatu

Mkurugenzi Mkuu wa COSTECH, Dk. Amos Nungu. **PICHA: RENATHA MSUNGU**

ya kitafiti katika maeneo ya kilimo na Uvuvi kwa taasisi ya TARI-Mikocheni, UDSM na SUA iliyogharimu kiasi cha Sh. 360,000,000.

Pia, kunatajwa miradi minne ya utafiti katika maeneo ya kilimo na viwanda kwa taasisi za vyyuo vikuu kadhaa, zikigharimu Sh. 732,722,000.

UTAFITI WABORESHWA

Dk. Nungu anasema, COSTECH imeratibu na kuzindua miongozo sita ya utafiti, katika kusudi la kuendeleza ubora wa viwango vya utafiti nchini.

Inadhamiriwa kwa miaka mitano ijayo, 2021/22 hadi 2025/26, tume inawezesha taasisi nane zenye mamlaka za kusimamia taasisi kisekta, nne Bara na nne visiwani.

WASHIRIKA WA MAENDELEO

D. Nungu anaitaja COSTECH ni mwanachama wa asasi Global Research Council (GRC), ambayo ni sehemu ya mataifa 11 kutoka mabara manne; Afrika, Ulaya, Asia na Amerika Kusini duniani.

"Mchakato wa kuwapata

washindi unaendelea na kuongeza watafiti sasa wamekaribishwa kwa hatua ya kuandaa maandiko yao," anasema Dk. Nungu.

Anafafanua, nia ni kujengwa uwezo na ujuzi kwa watafiti, kujenga mtandao, pia kuongeza maarifa kwa watafiti, ili kuwezesha kuwapa taasisi zenye tija kwa matokeo chanya kwa jamii.

Anaeleza, COSTECH imeshafahamika kimataifa kwa tija na inaomba kuwa mdau katika kundi la wataalamu wanaojadili usawa katika ubia wa ngazi ya wafadhili.

Lingine linatajwa ni COSTECH kushiriki katika mradi wa kukuza ubunifu kusini mwa Afrika, ambayo ni ushirikiano kati ya serikali ya Finland na nchi tano za Afrika; Tanzania, Msumbiji, Namibia, Botswana na Afrika Kusini.

Hapo Tanzania ilishafanikiwa kupata Sh. bilioni 2.030 (Euros 720,000) kwa miradi mitano ili-yotekelezwa nchini.

Pia inatajwa kuna Sh. milioni 100 kwa Watanzania walioshiriki miradi ya SADC, ikijivunia ni kwamba kupitia mradi wa Kitanzania, kumepolekwa ubunifu wa ubunifu kwa taasisi kama; Chuo Kikuu cha Nelson Mandela, nchini Zambia.

Hapo kwa miradi ya ubunifu, COSTECH imekuwa sehemu ya timu iliyopata miradi miwili kutoka Umoja wa Ulaya kupitia Atamizi yake (DTBI) na Ukumbi Bunifu (BUNI):

COSTECH kupitia kampuni tanzu DTBI, inashiriki katika mradi uitwao Hubiquitous, unaolenga kuanzisha na kukuza ushirikiano baina ya bara la

UCHUMI

Serikali, wadau binafsi wakutana 'kukuna vichwa' kisa halmashauri hazikopesheki

Na Neema Emmanuel,

MWANZA

MIONGONI mwa matatizo yanayokabili mamlaka za serikali za mitaa nchini, ni kwa halmashauri nyingi kukosa uwezo wa kuandaa maandiko ya miradi yanayokidhi vigezo vya kupata fedha au kukopesheka, hata ikatekeleza mipango yake ya maendeleo.

Hilo limeifanya Ofisi ya Rais - TAMISEMI na Wizara ya Fedha na Mipango, kwa kushirikiana na Umoja wa Ulaya (EU), kuandaa kongamano la utekezaji mipango mikakati kwa halmashauri nchini.

Ni majadiliano ya siku mbili jijini hapa, kati ya tarehe 9 na 10 mwezi huu, ukihusisha Halmashauri za Jiji la Mwanza, Tanga na Halmashauri ya Manispaa Ilemela.

Akiwasilisha mada, Meneja Uendelezaji Biashara na Uwekezaji wa Benki ya Maendeleo ya Tanzania (TIB), Joseph Chilambo, anasema halmashauri nyingi zinashindwa kuandaa miradi hata zikakopesheka.

Chilambo anafafanua hata inapotokea zinakopesheka, hubaki na tatizo la kukosa uwezo wa kurejesha fedha kwa wakati, akiitoa mfano benki hiyo hadi sasa, imetoa mkopo wa shilingi bilioni nane, lakini zilizorudishwa ni shilingi bilioni 1.8 pekee.

Anataja shida ni uwezo mdogo wa kurejesha mikopo ya kibiashara, kifedha, kijamii na kimazingira, huku zikikosa usimamizi madhubuti wa utekezaji miradi husika.

"Uratibu sahihi wa mipango na wadau mbalimbali kwenye miradi yenye manufaa ya kibiashara, inapaswa kufadhiliwa kupitia vyanzo vya kibiashara kama mikopo ya benki, ushirikishwaji wa sekta binafsi, matumizi ya hati fungani za kimataifa au dhama na vifaa kwa ajili ya utoaji wa huduma za umma zinazotajiriwa," anasema Chilambo.

Kaimu Ofisa Muidhinishaji wa Mfuko wa EDF katika Wizara ya Fedha na Mipango, Jonathan Mpuya, anakiri watendaji wengi wa halmashauri, uwezo wao ni

Sehemu ya Jiji la Mwanza, iliyokuwa mwenyeji wa majadala. **PICHA: MTANDAO**

mdogo kuandaa maandiko ya mradi na ni moja ya eneo linalopaswa kufanyiwa kazi katika mradi anaouita 'Green and Smart Cities' au 'Sasa' Project."

Anaeleza, hata majadala husika unagusa mifano ya miradi ambayo haijafanyiwa upembuzi ya kinifu na uwezo mdogo wa halmashauri kuikabili.

Hapo, Mpuya anaitolea fafanuzi kwamba, Wizara ya Fedha kwa kushirikiana na Ofisi ya Rais - TAMISEMI, imeamua kufanyia kazi, kwa kuongezea uwezo halmashauri nchini, zipate fedha za kutekeleza miradi ya kimkakati, kama ilivyopangwa.

"Dhumuni la majadiliano hayo ni moja ya kishirika tulichokubaliana na Umoja wa Ulaya kwamba halmashauri husika zitekeleze miradi ya maendeleo na kuwa na miradi yao ambayo itazungumzia mipango mikakati yao," anaeleza.

Anadokeza angalizo lao la awali, serikali imewashirikisha wadau wa taasisi za fedha, sekta binafsi, taasisi za elimu ya juu na asasi zisizo za kiserikali, kwani baadhi ya miradi siyo lazima itekelezwe na halmashauri.

"Miradi hiyo inatakiwa kuwa inafadhiliwa na fedha za hal-

mashauri yenyewe, lakini na vyanzo vingine vya mapato ambavyo vinaweza kuhakikisha miradi hiyo inatekelezwa. Pia, taasisi za kifedha zione kuwa zinaweza kuingia katika kuunga mkono miradi na waone kuna fursa," anaeleza Mpuya.

HATUA ZA KISERIKALI

Mratibu wa Programu ya Uimarishwaji Mikoa na Serikali za Mitaa (RLGSP) kutoka TAMISEMI, Lemmy Shumbusho, anasema wamegundua halmashauri nyingi zinashindwa kuandaa mipango mikakati unaotekelezeka.

Hapo anataja, jitihada za kuwapa mafunzo watendaji wa halmashauri na kuwaandalia muongozo wa utekezaji miradi.

Pia anafafanua kuwa halmashauri zimekosa fedha za kutosha kutekeleza miradi, hivyo wanawatafuta wadau kuhamasisha miradi ya ushirikiano, wakizihimiza halmashauri kuwekeza katika miradi 'inayolipa' ili zijisimamie.

MWANAZUONI ANENA

Mhadhiri Mwandamizi kutoka Chuo cha Mipango Dodoma, Dk. Titus Mwageni, anashauri uhamasishaji taasisi za fedha za

mtaji ni muhimu, kwani bajeti za mamlaka za serikali za mitaa ni ndogo kukidhi wawekezaji.

Anafafanua halmashauri za jiji, manispaa na wilaya ni taasisi muhimu katika kuleta maendeleo ya wananchi wote nchini.

Dk. Mwageni anataja ulingo wa tatizo ni kwa halmashauri kushindwa kutekeleza mipango waliojipangia, ikiwamo kukosa fedha, pia utaalumu wa kusimamia, maandalizi na tathmini ya miradi inayokosa matokeo chanya.

"Halmashauri nyingi haziwezi kuwa na fedha za kutosha kuwekeza katika maeneo muhimu ya uwekezaji na hivyo sekta binafsi zinaweza kuwa suluhisho zuri katika uwekezaji unaoendelea," anaeleza.

Anasema matatizo ya ubia kati ya halmashauri na sekta binafsi yako katika sera na kisheria, zinapobeba urasimu, hata kuwakatisha tamaa wawekezaji binafsi wanaonua kuunga mkono juhudi hizo serikalini.

"Kuunda mwongozo wa msingi wa takwimu na taarifa za uwekezaji wa kikanda au wilaya baada ya LGAS kupanga na kuteua maeneo ya uwezekano wa uwekezaji kunapaswa kuwa na

kanzi-data ya miongozo, ambayo taarifa zote za uwekezaji kwa halmashauri fulani zitakusanywa na kupatikana kwa wawekezaji na wadau wengine kutoka ndani au nje ya mamlaka," anaeleza Dk. Mwageni.

Dk. Mwageni anataja umalizaji tatizo upo katika halmashauri kuwajengea uwezo kitaalamu, watumishi wake kuandaa mipango, kuitumia, kuifanyia tathmini, hata usimamizi wa mipango kwa ujumla.

"Suluhisho ni halmashauri kuja na miradi ya kimkakati ya kuweza kupata fedha, ili ziweze kupata fedha na kusimamia utekezaji wa mipango hii..." anaeleza, akitaja kinyume chake ni kutofanikiwa.

Anaendelea: "Halmashauri ikishirikiana na sekta binafsi kuanzisha miradi mbalimbali ya kibiashara, sekta binafsi itapata faida na italipa kodi kwenye halmashauri zetu na ikatumika kutoa huduma mbalimbali."

TAMISEMI/WADAU

Mkurugenzi Msaidizi wa Maendeleo ya Miji na Vijijini kutoka TAMISEMI, Rachel Kaduma, anasema wameboresha mifumo ya kukusanya mapato na sasa upo wa kielektroniki unaoitwa 'Tausi'.

Pia Mkurugenzi Mtendaji wa Kampuni ya Myfish Tanzania, Elipidius Mpanju, anataja nafasi ya sekta binafsi ni kutengeneza mipango mikakati unaohusika moja kwa moja kutunga sera nchini.

"Serikali haiwezi kufanya vitu vyote, vingine vinaweza kufanywa na sekta binafsi na kuwapunguzia gharama na muda na ikafanyika kirahisi.

"Mathalani, leo hii nikitaka kumtafuta mtaalamu anaweza kwenda nchi nyingine nikamchukua mtaalamu na kufanya naye kazi, lakini serikalini lazima ufuata utaratibu unaochukua muda mrefu," anadems Mpanju.

Meneja Programu ya Maendeleo ya Miji Umoja wa Ulaya Tanzania, Martino Vinci, anahidi Umoja wa Ulaya utaendelea kufadhili mradi huo na kuzitaka halmashauri zitumie kwa kushirikiana na sekta binafsi.

Bosi COSTECH: Miaka miwili kiserikali, tunaneemeka kwa teknolojia uchumi

INATOKA UK.11

Afrika na Ulaya, kwenye ubunifu wa kidigitali unaoshirikisha kampuni changa za teknolojia ya digitali, kutoka nchi tano za Afrika na nne Ulaya.

Barani Afrika, nchi zinazoshiriki ni Tanzania, Kenya, Ghana, Misri na Nigeria, kila moja ikiratibu ushiriki wa kumbi

bunifu tano kwenye nchi husika.

Dk. Nungu anasema Tanzania imeratibu upatikanaji na ushiriki kwenye mradi 10, ikiwamo kupitia taasisi: SIDO Tech hub (Arusha), SUZA Tech Hub (Zanzibar), Bonge Tech (Dar es Salaam), Capita space (Dodoma) na Buni Hub (Dar es Salaam), akinena ni jambo la kujivunia.

Hadi sasa Tanzania ime-shaandaa kitabu kinachoeleza mfumo wa ubunifu barani Afrika, ili kuimarisha uhusiano wa kampuni changa zilipo Afrika na Ulaya, kwenye teknolojia ya kidigitali.

Dk. Nungu anafafanua, COSTECH kupitia ukumbi wake wa ubunifu (BUNI Hub) inashiriki katika mradi wa AfricanEU, len-

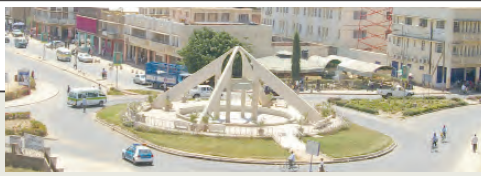
go ni kuunganisha kumbi za ubunifu kutoka bara la Afrika na za bara la Ulaya.

Anasema jumla ya kumbi za ubunifu 11 zinashiriki kutoka Afrika; Tanzania, Uganda, Ghana na Nigeria na nchi za Ulaya ni; Uingereza, Ugiriki Italia, Ureno na Slovenia.

Pia, anasema, wanaendelea na mazungumzo

na Shirika la Maendeleo la Sweden (Sida), lifadhili utafiti kwa miaka mitano, wakiwa wametenga Sh. bilioni 10.

Inaelezwa pia, COSTECH inanufaika na uwekezaji uliofanywa na serikali ya awamu iliyopo, kupitia mradi wa Mageuzi ya Elimu na Uchumi wa Juu, wastani wa Sh. bilioni 18.4

Maendeleo ya Jamii yapongezwa hatua upitiaji mitaala

Na Mwandishi Wetu, DODOMA

IDARA ya Maendeleo ya Jamii imepongezwa kwa kuanza mchakato wa mapitio ya mitaala ya programu za maendeleo ya jamii na uhandisi ujenzi kwa wakati.

Pongezi hizo zilitolewa jana jijini Dodoma na Katibu Mkuu wa Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum Dk. John Jingu, alipokuwa akifungua warsha ya mapitio ya mitaala ya uhandisi ujenzi na maendeleo ya jamii.

Dk. Jingu alisema hatua hiyo itasaidia vijana wanaojiunga na vyuo pamoja na vyuo vyote vitakavyotumia mitaala hiyo wapate mafunzo yanayoendana na mazingira ya sasa.

"Niwashukuru NACTVET kwa jinsi ambavyo mmekuwa mstari wa mbele katika kutoa miongozo mbalimbali ya kuboresha mafunzo. Vilevile ninawashukuru washiriki wote mliofika hapa kwa ajili ya kutoa maoni kwenye mitaala hii," alisema.

Aidha, Dk. Jingu aliwataka kuhakikisha mitaala watakatumia kutoa mafunzo inaakisi hali halisi ya mazingira ya jamii na mahitaji ya nchi na dunia kiujumla.

"Mitaala ni lazima izingatie jamii imebadilika kiasi gani kufuatia mabadiliko ya kiteknolojia, kisiasa na kiuchumi yanatokea duniani na hata nchini kwetu," alisema Dk. Jingu.

Alieleza kuwa kada ya maendeleo ya jamii inatazamiwa kuwa itachangia katika kuisukuma jamii mbele iwapo itazingatia uhalisia.

Hata hivyo aliwaagiza kuwa na mahusiano ya karibu baina ya wadau wa mitaala na vyuo hasa katika maeneo yao ili kuwezesha taasisi hizo kuvuna wanafunzi ambao wana picha ya hali halisi ilivyo katika jamii.

Alisema: "Nye mkienda kule mnawasaidia kuwapa picha ya hali halisi ilivyo inawezekana mkiachia walimu waliopo pale wanawapa kwa nadharia ili baada ya hapo tutoke na mtu aliyekamilika anauzoefu kupitia maarifa ambayo tunawapa lakini vilevile ana nadharia ambazo zinahitajika," alisema.

Mkurugenzi Msaidizi wa sehemu ya Vyuo vya Maendeleo ya Jamii, kutoka Wizara ya Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wanawake na Makundi Maalum, Neema Ndoboka, alisema mitaala ambayo inapitiwa ni maendeleo ya jamii na ufundi kwa ngazi ya cheti ambayo iliandaliwa tangu mwaka 2018.

Ofisa Maendeleo ya Jamii Ofisi ya Mkuu wa Mkoa wa Dodoma, Happy Hiza, alisema kuwa ni wakati sasa mitaala kujumuisha taaluma za kuwashawishi wananchi kushiriki katika utekelezaji wa miradi ya serikali.

TEMESA yashauriwa kujiendesha kibiashara

Na Thobias Mwanakatwe, SINGIDA

KATIBU Tawala Mkoa wa Singida, Dk. Fatma Mganga, ameutaka Wakala wa Ufundi na Umeme Tanzania (TEMESA) mkoani humo kujiendesha kibiashara ili kuipunguzia mzi-go serikali kutokana na kutoa fedha nyingi kuendesha taasisi hiyo.

Aliyasema hayo juzi alipokuwa akifungua kikao cha wadau na karakana ya Mkoa wa Singida ambacho pia kilihudhuriwa na Mkurugenzi wa Matengenezo na Huduma za Ufundi TEMESA Dodoma, Mhandisi Hassan Koronda.

"Tengenezeni magari kwa ubora na weledi punguzeni gharama za uendeshaji ili muisaidie serikali na mkimbiliwe na wateja," alisema.

Aidha, Mganga aliwataka TEMESA kutumia fursa waliyonayo kutoka nje kujitangaza ili wafahamike badala ya kukaa tu ofisini na akaishauri kuanza kutumia Teknolojia ya Habari na Mawasiliano (TEHAMA) kwa ajili ya kupata mrejesho kutoka kwa wateja wao kupitia ujumbe mfupi.

Mganga alihimiza TEMESA kutoa mafunzo kwa madereva ya uendeshaji wa magari ili wajue mbinu ya kuyatunza ukizingatia kuwa ni wadau wao na akaomba waanzishe kitengo cha uoshaji wa magari ili iwe motisha kwa wateja wanaowapelekea vyombo vyao vya moto.

Akizungumzia madeni yanayodaiwa na TEMESA aliomba apewe orodha ya wadaiwa wote zikiwapo taasisi za serikali ili aweze kuonana na wahusika waanze kulipa madeni hayo

kwa awamu.

"Serikali inamatarajio makubwa kuona mnaofanya kazi zenu kwa kuzingatia misingi ya sheria za utumishi wa umma na kanuni zake kwa kutumia taaluma zenu kutunza mali za umma hasa magari na miundombinu ya umeme kwani inagharimu fedha nyingi," alisema.

Mkurugenzi wa Matengenezo na Huduma za Ufundi, Mhandisi Hassan Koronda, alisema serikali imekuwa ikitenga fedha kila mwaka na mwaka huu Sh. bilioni moja zimetengwa kwa ajili ya ukarabati wa karakara 12 katika mikoa mbalimbali ukiwamo Mkoa wa Singida ambao ujenzi wake wa awamu ya kwanza tayari umekamilika.

Aidha, Koronda alisema serikali imetoa Sh. milioni 509.8 kwa ajili ya ununuzi wa vitendea kazi vya kisasa kwa upande wa umeme, ICT na mitambo kwa

karakana za mikoa yote nchini kwa lengo la uboreshaji na utendaji wa kazi.

Mkuu wa Magari TEMESA Mkoa wa Singida, Erasto Cheza, akitoa taarifa ya mikakati ya utendaji wa kazi alisema wameondoa malalamiko yaliyokuwapo awali kwa kuyatambua na kuandaa mikakati ya kuyamaliza kwa kushirikiana na wadau wao.

Cheza alitaja majukumu yao ni kufanya matengenezo ya magari, pikipiki na mitambo ya serikali, kufanya matengenezo na usimikaji wa mifumo ya umeme, mabarafu, viyoyozu na elektroniki.

Majukumu mengine ni kufanya matengenezo ya taa za kuongozea magari na taa za barabarani kutoa ushauri wa kitaalamu katika nyanja za uhandisi wa ufundi, umeme na elektroniki.

Mkuu wa Wilaya ya Chemba, Gerald Mongela (kushoto), akizungumza na baadhi ya wadau wa maendeleo walipotembelea eneo la hospitali ya wilaya hiyo juzi, ili kuangalia uwezekano wa kusaidia ujenzi wa majengo mengine ya hospitali hiyo yenye eneo la ukubwa zaidi ya ekari 100. **PICHA: IBRAHIM JOSEPH**

Viongozi kata, mitaa wapewa maagizo kuhusu usafi

Na Peter Mkwavila, DODOMA

OFISA Mazingira wa Halimashauri ya Jiji la Dodoma, Dickson Kimaro, amewataka viongozi wa mitaa na kata kusimamia usafi na kuwachukulia hatua za kisheria watakaokaidi ikiwamo kuwatoza faini kwa mujibu wa sheria ndogo ndogo za halmashauri za mwaka 2022.

Kimaro alibainisha hayo jana

alipokuwa akizungumza na waandishi habari jijini hapo kuhusu namna walivyojipanga kusimamia suala la usafi wa mazingira.

Alisema watendaji na wenyeviti hao washirikiane na polisi jamii na mgambo katika kuwatoza faini watakaobainika wanaharibu, kuchafua mazingira kwenye maeneo mbalimbali na kwa wale wote watakaokaidi kufanya usafi.

Aliwataka wasimamizi hao ngazi ya kata na mitaa kufanya ukaguzi katika maeneo yao na kuwachukulia hatua.

"Kila mtendaji wa kata ahakikishe watendaji wao wa ngazi ya chini wakiwamo na maofisa afya waliopo wanasimamia usafi wa kila siku na kwa wale ambao wanaoshindwa kutekeleza wari-potiwe kwenye ofisi ya Mkurugenzi wa Jiji," alisema.

Kimaro aliwataka wafanya-

biashara na wakazi wanaoishi kandokando mwa barabara kuu za Arusha, Iringa Dar-es-Salaam na Singida kushiriki uondoaji wa takataka kwenye maeneo hayo badala ya kusubiri kufanyiwa.

Pia alivimba vikundi na kampuni za usafi kushiriki katika uondoaji wa taka ili kulifanya Jiji hilo kuendelea kuwa na mazingira yanayovutia na lenye usalama wa afya kwa upande wa Jiji.

BRELA yawanoa wadau kuhusu sheria umiliki kampuni

Na Nebart Msokwa, MBEYA

WAKALA wa Usajili wa Biashara na Leseni (BRELA), umeanza kutoa mafunzo maalumu kuhusu sheria ya umiliki wa kampuni ili kuwaepusha wadau na matatizo yanayoweza kuwapata ikiwamo utakatishaji wa fedha na uhujumu uchumi.

Mafunzo hayo yalitolewa jana jijini Mbeya kwa mara ya kwanza yakiwahusisha wadau mbalimbali wakiwamo mawakili, washauri wa biashara, wahasibi pamoja na wanafunzi wanaosomea fani hizo katika vyuo mbalimbali vya mkoa huo.

Mwakilishi wa Ofisa Mtendaji Mkuu wa BRELA, Isdory Nkindi, alisema walianzisha mafunzo hayo baada ya mabadiliko ya sheria ya umiliki wa kampuni ambayo yalianza kuwatambua baadhi ya wadau ambao sheria na kanuni za awali zilikuwa haziwatam-

bui.

Alisema baadhi ya wadau hao ambao ni wamiliki manu-faa walikuwa hawaonekani kwenye nyaraka za usajili wa kampuni hali ambayo wakati mwingine walikuwa wanajikuta wanaingia kwenye matatizo ambayo walikuwa hawajui.

Alisema kwa sasa sheria inawataka wanufaika hao wa kampuni ambao awali walikuwa hawatambuliwi kusa-jiliwa kwenye daftari tofauti na wanufaika wengine.

“Lakini tumekuja huku kwa ajili ya kuwasikiliza wadau wetu wote wanaoshiriki kwenye urasimishaji wa biashara, tumekuja kuwasikiliza ili tujuwe matatizo ambayo wanakutana nayo kwenye kazi yao na tujadiliane namna ya kuzikabili,” alisema Nkundini.

Ofisa Uhusiano wa BRELA, Roida Andusamile, alisema mafunzo hayo yanatolewa nchi nzima ili kuhakikisha wadau hao wanayafahamu mabadiliko ya sheria na kanuni zake na washiriki kwe-

nye utekelezaji bila kukiuka taratibu.

Alisema baadhi ya kanuni zilizotungwa zinatakiwa kutekelezwa na wadau hao na hivyo ni muhimu wakazifahamu ili wanapotekeleza kuepuka matatizo ambayo yamekuwa yakiibuka kupitia kwao bila wao wenyewe kujua. Alisema utekelezaji wa sheria na kanuni hizo utasaidia kulifanya taifa kuwa salama kwa kuepuka vitendo vya uhalifu ambavyo vimekuwa vikiibuka kupitia kwenye kampuni.

Roida alisema: “Hii itatusaidia kulifanya taifa letu kuepuka vitendo hivi vya uhalifu kama utakatishaji wa fedha na vitendo vya rushwa ambavyo vimekuwa vikisababishwa na kutotolewa taarifa sahihi za baadhi ya wamiliki hasa hawa wamiliki manu-faa,” alisema Roida.

Alisema wataendelea kutoa mafunzo hayo katika mikoa yote nchini ili kuhakikisha wadau wote wanakuwa

na uelewa wa pamoja na kutekeleza vizuri sheria hiyo.

Baadhi ya washiriki wa mafunzo hayo waliwashukuru maofisa wa BRELA kwa kuwapatia mafunzo hayo wakieleza kuwa yatawasaidia kuepuka matatizo ambayo yamekuwa yakitokea mara kwa mara.

Mmoja wa washiriki hao, Wakili Salum Kessy, alisema kabla ya mafunzo hayo walikuwa hawazijui baadhi ya kanuni mpya lakini baada ya mafunzo hayo watakuwa na uelewa wa kutosha.

Akifungua mafunzo hayo, Mkuu wa Mkoa wa Mbeya, Juma Homera, aliwataka washiriki wa mafunzo hayo kushiriki mpaka mwisho ili waelewe vizuri wanachofundishwa na watekeleze kwa vitendo kanuni hizo mpya.

Aliwapongeza BRELA kwa kuanzisha mafunzo hayo na kwamba yameanzisha muda ambao yametokea mabadiliko mbalimbali muhimu kwa maendeleo ya taifa.

CRS yaadhimisha miaka 60 kuwapo Tanzania

Na Mwandishi Wetu

SHIRIKA la Huduma za Misaada la Kikatoliki (CRS) limeadhimisha miaka 60 ya kuwapo Tanzania, huku likisisitiza kuendelea kujitolea kwa maendeleo ya binadamu kwa kukabiliana na dharura, maradhi na umaskini pamoja na kulea jamii zenye amani na uadilifu.

Mkurugenzi Mkuu wa CRS, Sean Callahan, alisema: “Wakati CRS duniani inatimiza miaka 80, ni heshima kubwa kuwapo Tanzania kwa miaka 60, tukifanya kazi bega kwa bega na Kanisa Katoliki la hapa nchini, washirika na jamii tunazohudumia na inaendelea kuwa jukumu kubwa kutokana na uaminifu tuliopewa”.

Alisema CRS imekuwa ikihudumia Watanzania tangu mwaka 1962.

Alisema wakati ambapo mahitaji ya kibinadamu duniani yamefikia kiwango kikubwa, CRS inaendelea kuunga mkono mabadiliko yanayochochewa kwa kiwango kikubwa nchini kwa kufanya kazi bega kwa bega na viongozi wa dini mbalimbali, washirika wa kitaifa na jumuiya za wenyeji.

Katibu wa Baraza la Maaskofu wa Kanisa Katoliki Tanzania (TEC), Dk. Charles Kitima, katika maadhimisho hayo alisema uwepo wa mashirika kama hayo nchini kunasaidia kuwafundisha Watanzania kwenda kuwahudumia watu wengine wenye uhitaji.

Dk. Kitima aliishukuru serikali kwa kutoa msaada wa kibinadamu kwa nchi ya Malawi na Uturuki waliokumbwa na majanga ya kimbunga na tetemeko la ardhi.

Alisema katika kuunga mkono dhamira ya Wizara ya Afya ya kuhakikisha afya na ustawi wa wananchi katika mapambano dhidi ya ugonjwa wa corona, CRS iliwezesha utoaji wa elimu na chanjo ya ugonjwa huo.

Mkuu wa Sehemu ya Kampuni wa Wakala wa Usajili wa Biashara na Leseni (BRELA), Isdory Nkindi, akizungumza na waandishi wa habari, kuhusu uhamasishaji wa utekelezaji wa kanuni za wamiliki manu-faa, baada ya ufunguzi wa kongamano la wadau mbalimbali mkoani Mbeya jana.

PICHA: MPI-GAPICHA WETU

Jeshi la Polisi lapokea msaada wa gari kukabili ajali

Na Nebart Msokwa, MBEYA

KAMATI ya Usalama Barabarani Mkoa wa Mbeya, imelikabidhi Jeshi la Polisi mkoani humo gari aina ya Toyota Harrier lenye thamani ya Sh. milioni 28 kwa ajili ya kuliwezesha kutekeleza vizuri majukumu yake hasa kukabiliana na tatizo la ajali za barabarani.

Mwenyekiti wa kamati hiyo, Rajabu Buliku alikabidhi gari hilo juzi kwa Kamanda wa Polisi wa Mkoa huo, Kamishna Msaidizi wa Polisi, Benjamin Kuzaga, kwenye hafla iliyofanyika ofisi ya makao makuu ya polisi mkoa.

Alisema waliamua kutoa gari

hilo kwa ajili ya kuliwezesha jeshi hilo hasa kikosi cha usalama barabarani kufanya shughuli za ukaguzi wa magari na vyombo vingine vya usafiri ili kupunguza ajali ambazo zimekuwa zikisababisha vifo na majeruhi kwa wananchi.

Alisema kamati hiyo itaendelea kushirikiana na jeshi hilo kukabiliana na matatizo ya barabarani ili kuhakikisha matatizo ya ajali za barabarani yanapungua.

Alisema mbali na Jeshi la Polisi pia watahirikiana na wadau wengine wa usalama barabarani kukabiliana na ajali hasa kwa kutoa elimu kwa watumiaji wote wa barabara hasa madereva na

wamiliki wa vyombo vya usafiri.

“Tunaamini kuwa gari hili litawasaidia wadau wetu hawa kutekeleza kwa ufanisi majukumu yao hasa ya kufanya doria za mara kwa mara kwenye barabara zetu ili kuwadhibiti madereva wanaokiuka sheria za usalama barabarani,” alisema Buliku.

Akipokea gari hilo, Kamanda wa Polisi wa Mkoa wa Mbeya, Kuzaga, aliishukuru kamati hiyo kwa kujitolea gari hilo akisisitiza kuwa itasaidia kushughulikia matatizo mbalimbali ya usalama barabarani.

Alisema uzinduzi wa kamati hiyo ni takwa la kisheria na ni

sehemu ya utekelezaji wa maelekezo ya viongozi wakuu wa nchi waliyoyotoa katika maadhimisho ya wiki wa nenda kwa usalama barabarani yaliyofanyika kitaifa jijini Mwanza.

Alisema kazi ya kamati hiyo ni pamoja na kushirikiana na Jeshi la Polisi kuzuia na kudhibiti ajali, kutoa elimu na kuwezesha vitendea kazi ambavyo vitarahisisha kazi za askari wa kikosi cha usalama barabarani.

Alisema gari hilo litawasaidia maofisa wa jeshi hilo kufika maeoneo mbalimbali na kutoa elimu, kufanya doria barabara kuu na maeneo tete.

“Tunawashukuru sana kwa ku-

tusaidia kuboresha vitendeakazi, hapa tumekuwa tukihangaika wakati mwingine kuyafikia baadhi ya maeneo kwa sababu ya kukosa vitendeakazi, tunawaomba tuendeleo kushirikiana,” alisema Kamanda Kuzaga.

Aliwataka wadau wengine mkoani humo kuiga mfano wa kamati hiyo wa kulisaidia jeshi hilo kwenye shughuli mbalimbali za kukabili matukio ya uhalifu.

Alisema jeshi hilo liliamua kutumia mbinu ya kuyapitisha magari kwa awamu kwenye baadhi ya maeneo ya milima ili kupunguza ajali ambazo zimekuwa zikitokea.

Vyombo vya habari vinavyokiuka maadili kudhibitiwa

Na Rahma Suleiman,
ZANZIBAR

TUME ya Utangazaji Zanzibar imesema imejipanga kudhibiti vyombo vya habari hasa vya mtandaoni ambavyo vinakiuka maadili ya uandishi wa habari.

Akizungumza jana na Nipashe Ofisini kwake Mjini Zanzibar, Katibu Mtendaji wa tume hiyo, Suleiman Abdullah, alisema kuwa mwikitio wa vijana kwenye kujijiriri na kutanua fursa za kitaaluma kupitia mitandao ya kijamii ni kubwa.

Alisema Zanzibar kuna televisheni za mitandaoni 63, hivyo ni vyema wamiliki wa vyombo hivyo kuhakikisha wanafuata maadili ya taaluma ya uandishi wa habari.

Katibu huyo alisema tume imeshapokea malalamiko kutoka kwa wananchi kuhusu baadhi ya mitandao hiyo ambayo inakiuka taratibu za uandishi wa habari kutokana na taarifa zinazotolewa katika mitandao hiyo.

“Hivi karibuni tumepokea malalamiko kutoka kwa familia moja ambayo baba yao kahu-

sishwa na familia ya afande Rama anayetuhumiwa kufanya mapenzi ya jinsia moja wakati mzee huyo hana uhusiano wowote na mtuhumiwa huyo,” alisema.

Aidha, alisema lazima vyombo hivyo vizingatie maslahi ya taifa na kuhakikisha wamiliki wake wanajisajili katika tume hiyo ili kuepuka kufungiwa.

“Tunawapa fursa vijana wenye taaluma ya habari na wale wasio na taaluma hiyo lakini wanataka kuanzisha televisheni hizo za mtandaoni tunawaelekeza namna ya ku-

fanya kazi kwa kuzingatia taratibu za kiserikali,” alisema.

Alisema tume hiyo inafuatilia taarifa zote zinatolewa na televisheni hizo za mtandao ili kuhakikisha mitandao hiyo haikiuki maadili na pale inapokiuka hufuatiliwa na kupewa adhabu stahiki kwa mujibu wa sheria.

Naye Mkurugenzi wa asasi ya kiraia inayoshughulikia masuala ya vijana iitwayo Zanzibar Youth Forum, Maulid Suleiman aliwataka vijana kuitumia vizuri fursa ya uwepo wa mitandao ya kijamii kwa lengo la kujitafutia ajira na kukuza uchumi.

Wananchi watakiwa kuwafichua watumishi wapenda rushwa

Na Rahma Suleiman,
ZANZIBAR

WAZIRI wa Nchi, Ofisi ya Rais, Katiba, Sheria na Utawala Bora, Haroun Ali Suleiman, amewataka wananchi kutoa ushirikiano wa kuwafichua baadhi ya watumishi wa umma wanaojihusisha na vitendo vya rushwa na uhujumu uchumi.

Haroun ambaye ni Mwakilishi wa Makunduchi, aliyasema hayo jana katika kikao cha pamoja kati ya wataendaji kutoka sekta za serikali pamoja na wananchi kwa lengo la kuzungumzia changamoto zinazowakabili na kuzipatia ufumbuzi.

Alisema suala la uchukwaji wa rushwa kwa watumishi hasa katika chombo cha Mahakama Kinachotoa haki za watu halikubaliki na ni kwenda kinyume na maadili yao ya kazi.

Waziri Haroun alifhamisha kuwa hali hiyo inasababisha kuwapo kwa manung'uniko mengi kwa wananchi pale wanapokwenda kudai haki zao kushindwa kuzipata.

Aidha, alisema serikali itawachukulia hatua watumishi watakaobainika wanajihusisha na vitendo hivyo ambavyo vinakwenda kinyume na sheria na taratibu za utumishi wa umma.

Ame Juma miongoni mwa wananchi hao alisema suala hilo linawavunja moyo na kuwaweka katika wakati mgumu kutokana na wengi wao wanaofika kudai haki zao hasa mahakamani uwezo wao mdogo na linarudisha nyuma jitihada za serikali katika kutoa huduma bora za maendeleo ya kijamii.

Wakizungumzia kero zao mbalimbali zinazowakabili walisisema ni pamoja na uhaba wa dawa, meme mdogo na ukosefu wa uzio katika Hospitali ya Wilaya Makunduchi.

Akizungumzia kuhusu masuala ya umiliki wa maeneo ya ardhi Mkuu wa MKoa wa Kusini Uguja, Rashid Hadid Rashid, aliwataka wananchi kulipa umuhimu suala la utafutaji wa hati za umiliki wa ardhi kisheria ili kuepusha migogoro isiyo ya lazima kwa vizazi vya sasa na vijavyo.

Balozhi wa Kampuni ya Vigor Zanzibar, Haitham Salum Turkey (katikati), akizungumza na watendaji wa Hospitali ya Mnazi Mmoja, jijini Zanzibar jana, baada ya kampuni hiyo, kukabidhi vyakula kwa ajili ya matumizi ya hospitali. Kushoto ni Mkurugenzi wa Mipango wa hospitali hiyo, Abdallah Kahmis Haji. **PICHA: RAHMA SULEIMAN**

Wanawake wenye nia ya kugombea uongozi wafundwa

Na Mwnadishi Wetu PEMBA

KATIKA kuhakikisha lengo la ushiriki sawa wa wanawake kwenye nafasi za uongozi linafikiwa, wanawake wenye nia ya kugombea na kushika nafasi hizo wametakiwa kubaini matatizo yanayowakabili na kuyatua badala ya kusubiri kipindi cha uchaguzi.

Hayo yalielezwa na wadau wa usawa wa kijinsia wakati wa mafunzo maalumu ya kuwajengea uwezo wanawake 35 wenye dhamira ya kugombea kutoka vyama mbalimbali vya siasa Kisiwani Pemba yaliyoandaliwa na Chama cha Waandishi wa Habari Wanawake Tanzania, (TAMWA- Zanzibar) kwa kushirikiana na Ubalozhi wa Norway kutambua misingi, taratibu, wajibu na hatua muhimu za kufuatwa kabla na wakati wa ku-

gombea ili kuwa kiongozi bora katika jamii.

Mwezeshaji wa mafunzo hayo, Dk. Salum Suleiman Ali, kutoka Chuo Kikuu cha Taifa Zanzibar (SUZA) alisema wanawake wananguvu ya ushawishi na iwapo watajua namna ya kuitumia kwa kujenga hoja na kuwa karibu na jamii itawasaidia kufikia malengo na kushika nafasi za uongozi katika ngazi mbalimbali bila vikwazo.

“Wanawake lazima kwanza tuwe na uwezo wa kujitayarisha kiuongozi ikiwamo kuyaacha baadhi ya mambo ambayo yanaweza kutumika kukubomoa. Kisha utambue matatizo yaliyopo katika jamii na kubaini fursa zilizo za kuweza kutatua,” alieleza Dk. Salum.

Aidha, alisema ili kufikia lengo hilo kila mwanamke anatakiwa kuwa jeshi la kumlinda

na kumwongoza mwenzake kwenye masuala ya uongozi ili kujenga heshima ya wanawake wote kwenye uongozi bila kuharibu heshima ya wanawake wengine.

Alisema: “Mafunzo haya yamekuja mapema ambapo bado miaka miwili kuelekea uchaguzi mkuu kwasababu kuna mambo muhimu unatakiwa kuyaanza mapema na siyo kusubiri uchaguzi umefika ndipo uanze mchakato kwasababu kwenye siasa siyo ujanja bali ni mikakati bora inayolenga kutetea wananchi unaowaongoza.”

Mratibu wa TAMWA-Zanzibar kutoka Pemba, Fat-hiya Mussa Said aliwataka wanawake kushikamana bila kujali tofauti za vyama vya siasa, lengo likiwa ni kufanikisha kupata idadi kubwa ya wanawake wanaoingia katika nafasi za uongozi.

Mkurugenzi wa Jumuiya ya Utezezi wa Jinsia na Mazingira Pemba (PEGAO), Hasjim Abdi Said, akizungumzia kuhusu mafunzo hayo yaliyoandaliwa kupitia mradi wa wanawake na uongozi alisema yanalenga kuwaandaa wanawake weye nia ya kugombea nafasi hizo kuwa na uwezo wa kusimama kutatua changamoto zinazoikabili jamii kabla ya kugombea katika uchaguzi mbalimbali.

Mmoja wa washiriki kutoka Chama cha Demokrasia na Maendeleo (CHADEMA) Pemba, Zainab Mussa Bakar, aliwataka wanawake wenye nia ya kugombea nafasi za uongozi kuwekeza nguvu katika kujijengea uwezo binafsi ikiwemo kujindeleza kielimu ili kuepukana na changamoto za udhalilishaji wanzokumbana nazo kipindi cha uchaguzi.

MATANGAZO MCHANGANYIKO

KUPOTEA KWA CHETI

LATIFA SHABANI MASOUD anatangaza kupotelewa na Living Certificate pamoja na cheti cha kidato cha nne chenye index namba **S2761/0068** kilichotolewa na Baraza la Mitihani la Taifa kupitia **KEREZANGE SEKONDARI** mwaka 2020. Yeyote atakayeiona atoe taarifa kituo cha polisi. Taarifa ya polisi: **DAR/CHA/RB/113149/2023.**

IN THE COURT OF DODOMA AT DODOMA

Probate and Administration Cause No 34 of 2023

In the matter of application for letters of administration by **EVARISTO JOHN CHALLO AND BUMI MWAISAKA**

GENERAL CITATION (Rule 75 of Probate Rules Gn. 369 Of 1963)

ALL PERSONS claiming to have any interest in the estate of the above named deceased are hereby cited to come and see the proceedings if they think fit before the grant of letters of Administration is made to the above named petitioner.

Objections to the grant should be filed on or before the 20 day of 04/2023

Dated at Dodoma this 28 day of March 2023

IN THE DISTRICT MAGISTRATE COURT OF DODOMA AT DODOMA

Probate and Administration Cause No.27 of 2023

In the matter of the Estate of the late of the late **NOEL MICHAEL KIGOLA**

And

In the matter of application for letters of administration by **MICHAEL SULTAN KIGOLA.**

GENERAL CITATION (Rule 75 of Probate Rules Gn. 369 of 1963)

All PERSONS claiming to have any interest in the Estate of the above named deceased are hereby cited to come and see the proceedings if they think fit before the grant of letters of Administration is made to the above named Petitioner.

Objections to the grant should be filed on or before the 5 Day of 4, 2023

Dated at Dodoma this 30 day of 3, 2023

KATIKA MAHAKAMA KUU YA TANZANIA MBEYA

SHAURI LA MAOMBI LA ARDHI NA.88 YA 2022

PATSON SHUNGU.....MLETA MAOMBI

DHIDI YA

CASTONE JIMSON NA WENZAKE 3.....WAJIBU MAOMBI

KWA: 1. Castone Jimson, 2. God Christopher Mpangala, 3. Tumain Mpangala, 4. Munya Mbuya,

POPOTE MLIPO.

KUITWA SHAURINI.

Mnaamriwa na Mahakama hii kuhudhuria hapa Mahakama kuu kanda ya Mbeya tarehe 3/5/2023 siku ya Ijumaa saa 3.00 asubuhi ambapo shauri limepangwa kusikilizwa. Eleweni kwamba mkikosa kufika siku hiyo shauri litasikilizwa upande mmoja bila ninyi kuwepo na uamuzi kutolewa. Hati hii imetolewa kwa amri yangu na muhuri wa Mahakama leo hii tarehe 16 Februari 2023.

IN THE DISTRICT COURT OF DODOMA AT DODOMA

PROBATE AND ADMINISTRATION CAUSE NO 30 OF 2023

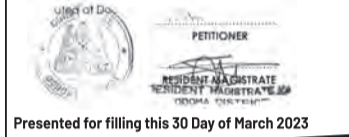
IN THE MATTER OF THE ESTATE OF THE **GOODLUCK AINEA MCHAU AND IN THE MATTER OF AN APPLICATION FOR LETTERS OF ADMINISTRATION BY SUZANA GOODLUCK MCHAU**

GENERAL CITATION

All PERSONS claiming to have any interest in the Estate of the above named deceased are hereby cited to come and see the proceedings if they think fit before the grant of letters of Administration is made to the above named Petitioner.

Objections to the grant should be filed on or before the 05 Day of 05, 2023

Dated at Dodoma this 03 day of March, 2023

Presented for filling this 30 Day of March 2023

MNADA WA HADHARA

RAISSA COMPANY LIMITED tunatangazia umma kuwa kutakuwepo na mnada wa hadhara wa kuuza dhamana ya mdaiwa sugu kama ilivyoonyeshwa kwenye jedwali hapo chini. Mnada utaadeshwa kwa idhini tuliyopewa na **Tujjenge Tanzania Financial Service Ltd** kama ilivyo tangazwa gazetini:-

Mdaiwa	Dhamana/ Mahali ilipo	Tarehe ya mnada
BISWARO ZEBEDAYO MSASE	Nyumba- iliyopo Mloganzila- Kwembe - Dsm	14/04/2023

MASHARTI MENGINE:
Mnada utafanyika mahali dhamana ilipo kuanzia saa nne asubuhi. Mteja atalipa 25% siku ya mnada, 75% atalipa ndani ya siku 14, akishindwa kulipa 25% iliyolipwa hairudishwi na mnada utarudiwa tena.

Gharama za kuona, kukagua, kuhamisha umiliki, kumtoa mdaiwa/mpangaji ni juu ya mnunuzi.

Mwasiliano piga: **RAISSA Company Ltd: 0652113262 / 0757433333**

KUPOTEA KWA KADI YA GARI

TITUS ROBERT RWEYEMAMU

atangaza kupotelewa kadi ya gari yenye namba za usajili **SM 4430.** Chassis No. **JTECB09J603026230.** Engine No. **IHZ0503996.** Yeyote atakayeiona atoe taarifa kituo chochote cha Polisi. Taarifa ya Polisi: **ARU/ARU/RB/115622/2023.**

KUPOTEA KWA KADI YA GARI

IBRAHIM ALBERT KOMU

atangaza kupotelewa na kadi ya gari yenye namba za usajili **T 380 CSG.** Chassis Namba **TZ50002586,** Engine Namba **QR25234216A** Yeyote atakayeiona atoe taarifa kituo chochote cha polisi. Polisi Taafifa: **KIL/MOS/RB/115190/2023**

IN THE DISTRICT COURT OF DODOMA AT DODOMA

PROBATE AND ADMINISTRATION CAUSE NO.24 OF 2023

In the matter of the Estate of the late **GLADIS WILLIAM NGALAI** Of Dodoma Municipal - Dodoma City AND

In the matter of an application for letters of administration by **ALANI NOEL DAUDI**

GENERAL CITATION (Rule 75 of Probate Rules Gn. 369 of 1963)

All PERSONS claiming to have any interest in the Estate of the above named deceased are hereby cited to come and see the proceedings if they think fit before the grant of letters of Administration is made to the above named Petitioner thereof.

Objections to the grant should be filed on or before the 5 Day of 4, 2023

Dated at Dodoma this 30 day of 3, 2023.

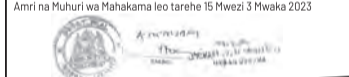

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA MAHAKAMA YA TANZANIA

Katika Mahakama ya Mwanzo Ya Wilaya ya DODOMA Kituo cha DODOMA PJINI Mkoa DODOMA Shauri la Madai/Mnada Na 258/2022 Jina la Mdai: **DEVOTA MATHEW MINJA** Jina la Mdaiwa: **JACKSON SHIRIMA AMRI YA KUUZA MALI KUTIMIZA HUKUMU (Kanuni ya 72, 73 & 78 ya Kanuni za Utaratibu wa Madai katika Mahakama za Mwanzo)**

Kwa **ROYAL RUNNERS & GENERAL SUPPLIES S.L.P 10485 DODOMA K.K Kwa Hakimu Mkazi Mfawidhi Wilaya DODOMA MAHAKAMA YA MWANZO**

Kwa hati hii nakuumuru kuza katika Mnada wa Hadhara baada ya kutangaza kwa muda wa siku 21 kwa kubandika katika mbaao za matangazo na Nyumba ya mdeni Mhukumiwa ikieleza wakati na mahala patakapo fanywa mnada huu na mali itakayouzwa, na baada ya kutangaza mali ambayo ni GARI NO T.158 CDN iliyoamatwa kwa hati ya kukamatia mali iliyotolewa na Mahakama hii tarehe 23 Mwezi 2 Mwaka 2023 kwa kutimiza hukumu ya madai alietajwa hapo juu, au mali itakayokamilisha kiasi cha shilling 8,000,000. Unaamriwa tena kurudisha hati hii kabla ya tarehe 4 Mwezi 4 Mwaka 2023 kiwa na maandishi yako ya kuthibitisha namna amri iliyotokezwa au kwanini haikutokezwa. Endapo mdeni mhukumiwa atalipa na kuthibitisha kiasi kinachodaiwa na gharama zote za mnada kabla ya tarehe ya mnada, mnada wa mauzop utasitishwa. ORODHA YA MALI INAYOTAKIWA KUUZWA GARI AINA YA FUSO NO T.158 CDN Amri na Muhuri wa Mahakama leo tarehe 15 Mwezi 3 Mwaka 2023

OFISI ZA MATANGAZO MIKOCHENI INDUSTRIAL AREA, PO.BOX 31042, DAR ES SALAAM. MOB: +255 - 745 700 710. E-mail: advertise@guardian.co.tz, website: www.ippmedia.com

Kwa Habari Motomoto
usikose Gazeti lako la Nipashe kila siku
Tupigie 0745 700 710.

Nipashe
www.ippmedia.com MWANGA WA JAMII

HABARI KIMATAIFA

Maandamano yaivuruga Kenya

NAIROBI, Kenya

MAANDAMANO ya raia wa Kenya kupinga hali ngumu ya maisha yameendelea jana na kuvuruga shughuli za kibiashara katika mji mkuu wa Nairobi.

Jeshi la Polisi liliweka ulinzi mkali katika jiji la Nairobi, baada ya serikali kupiga marufuku maandamano ya upinzani ambayo yamepangwa kufanyika kila Jumatatu na Alhamisi.

Vyombo vya habari vya ndani vimekuwa vikiripoti maanda-

Polisi waliweka viziuzi vya barabarani katika barabara kuu na zile zinazoelekea Ikulu ya Rais William Ruto.

mano hayo katika kaunti mbalimbali nchini humo.

Polisi walitumia mabomu ya machozi kuwatawanya waandamanaji katika ngome za upinzani kwenye maeneo yanayoaminika kuwa ngome ya wapinzani.

Aidha, polisi waliweka viziuzi vya barabarani katika barabara kuu na zile zinazoelekea Ikulu ya Rais William Ruto.

Mamlaka, hata hivyo,

zimesitisha huduma za treni jijini Nairobi kabla ya maandamano hayo kuanza.

Waandamanaji katika miji ya magharibi ya Kisumu, Homa Bay na Migori tayari walifunga barabara kwa kuchoma moto matairi ya magari na mawe makubwa.

Naibu Rais Rigathi Gachagua, alifika ofisini mwake alfajiri na aliwataka Wak- enya kwenda katika mae-

neo yao ya kazi na kupuuza maandamano hayo.

KUZUIA MACHAFUKO

Wizara ya Mambo ya Ndani ya Kenya imesema nchi hiyo iko kwenye ukingo wa machafuko, hali ambayo ni hatari kubwa kwa utawala wa sheria na uthabiti wa nchi yetu.

Kulingana na wizara hiyo, iliapa kupeleka polisi wa kutosha ili kukomesha kile ilichokiita kushuka kwa

machafuko yasiyoweza kurejeshwa.

Raila Odinga ameitisha maandamano mara mbili kwa wiki, Jumatatu na Alhamisi, kupinga kupanda kwa gharama ya maisha na kupata haki baada ya uchaguzi wa mwaka jana.

Takriban watu wawili wameuawa katika maandamano hayo, huku raia 85 na maafisa wa polisi 51 walije- ruhiwa, kulingana na wizara hiyo. **BBC**

UN yalaani vikali ghasia DR Congo

NEW YORK, Marekani

BARAZA la Usalama la Umoja wa Mataifa, limelaani vikali ghasia zinazofanywa na makundi yenye silaha mashariki mwa Jamhuri ya Kidemokrasia ya Congo na kuwataka wanamgambo hao kuweka chini silaha.

Kwenye kikao maalumu kwa ajili ya DRC, kilichofanyika usiku wa kuamkia jana, mabalozi wa nchi wanachama wa baraza hilo wame- laani vikali kuendelea kwa ghasia na ukiukwaji wa haki za binadamu unaofanywa na wapiganaji kwenye majimbo ya Kivu Kaskazini, Ituri na Kivu ya Kusini.

Baraza la Usalama limeyataka pia makundi yenye silaha kujisambartisha mara moja, kuweka chini silaha na kuwaachilia watoto kutoka kwenye makundi hayo.

Nicolas De Rivière, balozi wa Ufaransa kwenye Umoja wa Mataifa, alisema wanawasiwasi mkubwa kuhusu kuzorota kwa usalama mashariki mwa DRC.

"Tunaendelea kuhuzunishwa kuen- ea kwa unyanyasaji wa kijinsia unaohusiana na migogoro. Ghasia hizo mara nyingi hutumika kama mbinu ya vita yenye athari kubwa kwa wahanga, familia na jamii zao. Tunahimiza mamlaka za DRC kuen- deleza juhudi zao za kukomesha mzunguko wa kutoadhibiwa kwa uhalifu huu, alisema De Rivière.

Kwenye taarifa yao, mabalozi hao wa baraza la usalama la Umoja wa Mataifa walilenga hasa kundi la M23, ambalo mashambulizi yake yameongezeka katika miezi ya hivi karibuni huko Kivu Kaskazini.

Akihutubia baraza la usalama, Mkuu wa kikosi cha kulinda amani cha umoja wa mataifa nchini DRC, Bintou Keita alisema hali ya kibinadamu mashariki mwa nchi hiyo inatia wasiwasi.

"Kuongezeka kwa mzozo wa kundi la M23 na kuendelea kwa shughuli za vikundi vingine vyenye silaha, vikiwamo ADF, Zaire na CODECO, kunaendelea kusababisha mateso makubwa kwa raia na kuzidisha hali mbaya ya kibinadamu, ambayo inazidi kuwa janga," alionya Bintou. **BBC**

Waandamanaji waliokusanyika jana eneo la mabanda jijini Nairobi katika mwendelezo wa maandamano yaliyoitishwa na kiongozi wa upinzani nchini Kenya, Raila Odinga kwa ajili ya kuipinga serikali. **PICHA: AFP**

Ukraine yaingia mgogoro na kanisa

KYIV, Ukraine

MAKASISI wa Kanisa la Othodox nchini Ukraine, wanase- ma watasalia katika makao ya watawa ya kihistoria katika mji mkuu wa Kyiv.

Kauli ya viongozi hao ya ki- dini inatokana na mpango wa serikali wa kuwaondoa mam- mia ya makasisi, watawa na wanafunzi.

Pechersk Lavra ni makao makuu ya Kanisa la Ortho- dox la Ukraine (UOC), ambalo lilijitenga na mfumo dume wa Russia baada ya uvamizi mwaka jana.

Hata hivyo, maafisa wa Ukraine wanashuku baadhi ya makasisi wakuu wamed- umisha uhusiano na Kanisa hilo nchini Russia, jambo ambalo wanalikanusha.

UOC iliamriwa kuondoka kufikia mwisho wa Jumatano.

Serikali ya Ukraine, ambayo inamiliki monasteri kubwa ya Karne ya II inayotazamana na mto Dnipro, ilisema uamuzi huo ulichukuliwa baada ya tume kugundua ukiukwaji

mwingi wa makubaliano ya upangaji wa majengo hayo, eneo la Urithi wa Dunia wa UNESCO.

Metropolitan Clement, mkuu wa ofisi ya waandishi wa habari ya UOC, alisema hakuna msingi wa kisheria wa kufukuzwa, uliotangazwa mapema mwezi huu.

"Ikiwa serikali inatulazimi- sha kufanya hivyo kinyume cha sheria, inaitwa uimla," aliambia BBC.

"Hatuhitaji serikali kama hiyo. Tuna katiba na sheria. Hatukubali mbinu zingine." Alisisitiza.

Mamlaka ya Ukraine ina- washutumu baadhi ya wa- nachama wa UOC kwa kui- unga mkono Russia kwa siri wakati wa vita, ingawa baadhi ya viongozi wameshutumu uvamizi huo.

Mwaka jana, idara ya us- alama ya Ukraine ilifanya uvamizi huko Lavra na ma- jengo mengine ya UOC, na kuwakamata makasisi kwa tuhuma za uhaini na ushiriki- ano na Russia. **BBC**

Papa alazwa hospitalini

ROMA, Vatcan

KIONGOZI wa Kanisa Katoliki Duniani, Papa Francis, ameendelea kulazwa hospitalini baada ya kupata changamoto ya upu- muaji.

Taarifa kutoka ndani ya kanisa hilo mjini Roma, inaeleza kiongozi huyo ata- hitaji kukaa kwa siku chache hospitalini kwa ajili ya uangalizi wa karibu.

Papa Francis mwe- nye umri wa miaka 86, alikuwa na shida ya kupumua katika siku za hivi karibuni lakini hana Covid 19, taarifa hiyo ilisema.

"Papa Francis ameguswa na jumbe nyingi alizopokea na anatoa shukrani zake kwa ukaribu na sala," iliongeza taarifa hiyo.

Ofisa mmoja alisema, wafanyakazi wake wa karibu, wakiwamo wa

usalama, wanatarajiwa kulala katika Hospitali ya Gemelli.

Kipindi hiki ni muhimu kwa Papa Francis, hasa matukio na ibada nyingi zikipangwa kabla ya wiki ya Pasaka.

Misa ya Jumapili ya Mitende imepangwa mwishoni mwa wiki ikifuatiwa na maadhimi- sho ya wiki Takatifu ya Pasaka.

Siku ya Jumatano asubuhi, aliongoza ha- dhira yake ya jumla ya kila wiki katika Uwanja wa Mtakatifu Peters. Alionekana mwenye huzuni huku akisaidiwa kuingia kwenye gari lake.

Awali Vatican ilisema Papa alienda hospitalini kwa uchunguzi uliokuwa umepangwa awali, lakini vyombo vya habari vya Italia vimetilia shaka maelezo hayo baada ya mahojiano ya tel- evisheni kufutwa kwa taarifa fupi. **BBC**

HABARI MICHEZO

SERIKALI YATANGAZA KUNUNUA JENERETA MPYA 2 KWA MKAPA

Na Saada Akida

SERIKALI imesema ipo katika mchakato wa kuuboresha Uwanja wa Benjamin Mkapa ulioko Dar es Salaam pamoja na kununua jenereta mbili zenye uwezo mkubwa wa kuwasha taa endapo kutakuwa na changamoto ya kukatika umeme, imeelezwa.

Taarifa hiyo imekuja siku chache baada ya mechi kati ya Timu ya Soka ya Taifa (Taifa Stars) dhidi ya Uganda kusimama kwa zaidi ya dakika 30 kutokana na jenereta lililokuwapo kushindwa kuwasha taa na kuleta sintofahamu.

Akizungumza jijini jana, Waziri wa Utamaduni, Sanaa na Michezo, Dk. Pindi Chana, alisema kwa sasa wameshaanza mchakato wa kuuboresha uwanja huo ili kuwa wa kisasa kama vilivyo viwanja vya nchi zilizoendelea.

Chana alisema pia serikali iko katika mchakato wa kuuboresha viwanja vilivyo-oko katika mikoa ya Mbeya, Tanga, Dodoma na Arusha ili kuhakikisha wanakuwa na viwanja bora zaidi vya michezo. "Tuko na mikakati ya kuuboresha uwanja wetu wa Benjamin Mkapa kuwa bora zaidi ya sasa, baadhi ya viwanja mikoani na kujenga viwanja vya mazoezi katika eneo la Kawe," alisema Chana.

Waziri huyo alisema pia serikali inaangalia changamoto mbalimbali zinazowakuta

wanamichezo ikiwamo suala la mikataba ya wachezaji na ufanisi wa viongozi kuhakikisha michezo inazidi kufanya vizuri.

"Suala la mikataba ya wachezaji litasimamiwa kwa umakini na kuweka mikakati ya nyota hao kupata haki zao za msingi, kulipwa vizuri lakini pia timu zinatakiwa kufanya vizuri katika michuano iliyopo mbele yao kama ilivyo kwa Simba na Youngs," Chana alisema.

Aliongeza wanajipanga kuona sekta ya michezo Tanzania inakua kwa kasi lakini pia kuuboresha kwenye utamaduni kwa kuzungumza na taasisi na benki mbalimbali kwa ajili ya kutoa mikopo kwa wasanii.

Naye Katibu wa Shirikisho la Soka Tanzania (TFF), Wil-

fred Kidao, alisema changamoto kubwa inayofanya michezo kutosonga mbele hapa nchini ni kukosekana kwa miundombinu bora ikiwamo viwanja vya kisasa.

Kidao alisema Tanzania haina viwanja vya kutosha ambavyo ni bora kwa ajili ya kumfundisha mtoto kuanzia umri wa chini na timu za ligi kutokuwa na viwanja wa mazoezi ambavyo vinamilikiwa na klabu hizo ni tatizo lingine.

"Lazima mtoto anatakiwa kujifunza katika kiwanja bora kwa kuanza kufundishwa mpira, lakini pia kuwapo kwa sera nzuri katika michezo shuleni kama ilivyokuwa zamani tulipokuwa tukisoma na kupata nafasi ya kufanya michezo shuleni," alisema Kidao.

Meridian waja na dozi juu ya dozi

Na Saada Akida

UONGOZI wa Kampuni ya Michezo ya Kubashiri ya Meridianbet umesema umekuwa na 'dozi juu ya dozi' kwa ajili ya kurejesha dau kwa shabiki ambaye amechana mkeka au tiketi kila siku.

Akizungumza na gazeti hili jana, Mkuu wa Kitengo cha Masoko na Mawasiliano wa Meridianbet, Matina Nkurlu, alisema kampuni hiyo imekuja na Jakipoti kubwa ya mechi 13 kwa dau dogo la kuanzia Sh. 1,000 na mshindi atajinyakulia donge nono.

Nkurlu alisema wamekuja na promosheni nyingine ambayo si ya kinyonge, inampa shabiki nafasi ya kuwa mshindi wa kila siku hata kama 'amechana' na timu moja.

"Tunatoa Cash Back mpaka mara 100 ya dau uliloweka. Habari njema zikufikie popote ulipo mdau wa kubashiri na Meridianbet kwa kuwa unapata odds kubwa, machagu zaidi ya 1000+ na Ofa za kumwaga," alisema na aliongeza;

Hii nyingine ya kijanja zaidi unaambiwa usijali endapo mkeka wako utachanika kwa timu moja, Meridianbet mkeka bado umeshinda kwa sababu wanakurudishia mara 100 ya dau lako uliloweka," alisema Nkurlu.

Aliongeza kitu anachotakiwa kufanya shabiki ni kubashiri tiketi yenye odds kubwa kuanzia 25+ hadi 950+, ambazo utarejeshwa mara 100 ya dau ambalo lime-tolewa kama ikitokea timu moja imechana mkeka huo.

"Tiketi haitakiwi kuwa na bashiri ya mechi moja tu, unatakiwa uwe na angalau bashiri moja kutoka bashiri za kabla ya mechi, haitakiwa kuweka machagu mengi (Mult-bet) kutoka mechi moja.

Hii ni maalumu kwa tiketi zilizopoteza mechi moja na dau la bonasi halihusiki kwenye promosheni hii, kupata jumla ya ushindi zidisha jumla ya odds zilizoshinda pekee (Odds za bonasi hazihesabiwi), halafu zidisha kwa namba zilizoainishwa katika jedwali hapo kulingana na idadi ya mechi kwenye tiketi yako," alisema Nkurlu.

Mkuu huyo wa alisema pia odds kubwa zilizoshinda hazihusishi ongezeko la odds za bonasi.

Aliyekuwa kocha wa makipa wa Simba, Mohammed Muharami (kushoto), akitoka katika chumba cha Mahakama ya Hakimu Mkazi Kisutu, Dar es Salaam jana baada ya kesi yake ya kutuhumiwa kusafirisha dawa za kulevya inayomkabili yeye na wenzake kuahirishwa. **PICHA: IMANI NATHANIEL**

Rekodi za JKT Tanzania zafunika

Na Adam Fungamwango

LICHA ya kuongoza kwa kukusanya pointi 56 katika Ligi ya Championship na karibia kucheza Ligi Kuu Tanzania Bara msimu ujao, timu ya JKT Tanzania imeweka rekodi kadhaa nzuri ikiwamo kuongoza kushinda mechi nyingi ugenini na nyumbani.

Kwa mujibu wa takwimu za ligi hiyo, JKT Tanzania am-

bao wameshacheza mechi 23, wakisalia na mechi saba tu wameshinda mara 10 nyumbani kati ya mechi 12 huku wakishinda michezo nane ugenini kati ya mechi 11 ambazo wameshuka dimbani.

Wakati Maafande hao wakawa vinara katika ligi hiyo, na kushinda mechi nyingi za nyumbani na ugenini, Kitayoche ya Tabora ambayo inashika nafasi ya pili kwenye msi-

mamo wa ligi hiyo wakiwa na pointi 49, inaifuatia JKT Tanzania kwa kushinda mechi nyingi nyumbani, imeshinda mara tisa kati ya michezo 11.

Pamba inashika nafasi ya tatu kwa pointi zake 47, inashika nafasi ya pili kwa timu zilizoshinda mechi nyingi ugenini, ikifanya hivyo mara saba kwa michezo 12 iliyocheza.

Takwimu hizo inaonyesha

nafasi ya tatu kwa timu zilizoshinda nyumbani inashikiliwa na Mashujaa, ikishinda mara tisa kati ya mechi 12, Pamba wako katika nafasi ya nne wakicheza mechi 10 na kushinda nane huku KenGold wakimaliza tano bora kwa kushinda mechi nane.

Mbuni FC iko katika nafasi ya sita ikishinda mechi nane nyumbani kwa michezo 12 iliyocheza.

Tunatoa Cash Back mpaka mara 100 ya dau uliloweka. Habari njema zikufikie popote ulipo mdau wa kubashiri na Meridianbet kwa kuwa unapata odds kubwa, machagu zaidi ya 1000+ na Ofa za kumwaga.

HABARI MICHEZO

ZISIKUPITE

RICE AGEUKA LULU

KIUNGO wa kati wa West Ham, Declan Rice mwenye umri wa miaka 24, ndiye mchezaji anayesakwa zaidi na Arsenal msimu huu wa joto na kuna imani inayoongezeka wanaweza kufanikiwa kuwashinda Chelsea, Manchester City na Manchester United ili kumsajili mchezaji huyo wa kimataifa wa England. (*Evening Standard*)

MADRID YAPANIA USAJILI

REAL Madrid imemfanya kiungo wa kati wa Borussia Dortmund na England, Jude Bellingham mwenye umri wa miaka 19 kuwa usajili wao wa kipaumbele. Hata hivyo miamba hao wa Hispania pia wanavutiwa na mlinzi wa Chelsea, Reece James (23). (*AS*)

UNITED YAMTAJA MUANI

MANCHESTER United inamfuatilia mshambuliaji wa Eintracht Frankfurt na Ufaransa, Randal Kolo Muani mwenye umri wa miaka 24 pamoja na straika wa Atalanta na Denmark, Rasmus Hojlund (20), iwapo wataambiwa bei kubwa kwa mshambuliaji wa Tottenham Hotspur na England, Harry Kane (29). (*Manchester Evening News*)

UNITED KUMKOSA SABITZER

MANCHESTER United huenda ikakosa kumsajili kiungo wa Timu ya Taifa ya Austria, Marcel Sabitzer, 29, kwa usajili wa kudumu baada ya mkataba wake wa mkopo kumalizika huku kocha mpya wa Bayern Munich, Thomas Tuchel akiamua kumbakisha mchezaji huyo. (*Sun*)

POCHETTINO ANUKIA SPURS

KOCHA Julian Nagelsmann, 35 na Mauricio Pochettino (51), wako tayari kurithi mikoba ya Antonio Conte katika klabu ya Tottenham Hotspur - hata hivyo wote wawili watasubiri kuona kama kibarua cha Real Madrid kitapatikana katika msimu wa joto. (*90min*)

ENRIQUE AITAMANI EPL

KOCHA wa zamani wa Hispania, Luis Enrique, 52, amesema angependa kufundisha katika Ligi Kuu England maarufu EPL, katika timu ambayo inaweza kufanya "mambo makubwa". (*Cadena SER*)

GUNDOGAN KUTUA BARCA

KIUNGO wa kati wa Ujerumani, Ilkay Gundogan, 32, yuko tayari kuondoka Manchester City na kujiunga na Barcelona kwa uhamisho wa bure mwishoni mwa msimu huu. (*Football Insider*)

BARCA YAMWINDA GUNDOGAN

BARCELONA itaendeleza mpango wa kumnunua, Ilkay Gundogan, baada ya kufikia makubaliano ya mdomo kumsajili beki wa kati wa Athletic Bilbao ambaye ni raia wa Hispania, Inigo Martinez, 31. (*ESPN*)

BARCA, ARSENAL VITANI

BARCELONA itakabiliana na ushindani kutoka kwa Arsenal na Chelsea katika mbio za kumnunua mshambuliaji wa Athletic Paranaense na Timu ya Taifa ya Brazil, Vitor Roque, 18. (*Sport*)

VUSKOVIC AGOMBEWA ULAYA

KLABU za Manchester City na Paris St-Germain zimewasilisha ombi la kwanza kwa mlinzi wa Hajduk Split kutoka Croatia, Luka Vuskovic, 16. (*90min*)

DONDOO ZA SOKA
MAGAZETI YA ULAYARASHFORD: SIJASHINIKIZA
KULIPWA MSHAHARA MNONO

MANCHESTER, England

MARCUS Rashford amekanusha na kuita "upuuzi" ripoti anataka mkataba mpya utakaomfanya alipwe mshahara wa pauni 500,000 kwa wiki ili kubakia Manchester United.

Mchezaji huyo wa kimataifa wa England ambaye amefunga mabao 27 katika michezo 44 msimu huu, anatarajia kumalizika mkataba wake hapo Old Trafford mwishoni mwa msimu ujao.

Kwa mujibu wa gazeti la Daily Star, mustakabali wa Rashford hapo United uko katika sintofahamu kutokana na mauzo yanayoendelea ya klabu hiyo na madai yake makubwa ya mshahara.

Hata hivyo, mchezaji huyo mwe-

●●● Asema tetesi hizo ni upuuzi kwa sasa anawaza kuona wanashinda...

nye umri wa miaka 25 alikanusha kuhusu bahari hiyo kupitia kwenye ukurasa wake wa Twitter kwa kuan-dika sio kweli.

"Ni upuuzi mtupu," aliandika.

"Lengo langu ni kumaliza vizuri iwezekanavyo kwenye ligi na kushinda mataji."

Rashford aliongeza katika Instagram: "Hii sio sawa kabisa. Ni upuuzi mtupu!"

"Lengo langu na malengo ya klabu ni kumaliza juu iwezekanavyo kwenye ligi na kujaribu kushinda taji moja au mataji mawili."

Rashford ametumia misimu nane kama sehemu ya kikosi cha kwanza cha United tangu aanze kwa ma-

fanikio makubwa akiwa na mabao mawili kwenye mechi yake ya kwanza dhidi ya Midtjylland Februari, mwaka 2016 akiwa na umri wa miaka 18.

Akizungumza mwezi uliopita, Kocha wa United, Erik ten Hag, alithibitisha klabu hiyo inajitahidi kuwapa mikataba mipya wachezaji wao walitokea kwenye akademi yao.

"Bila shaka mkataba mpya wa Rashford ni kipaumbele," alisema. "Tunafanyia kazi hilo."

Rashford alikosa mechi mbili za England za kufuzu Euro 2024 kutokana na majeruhi, lakini anatarajia kuwa fiti kucheza dhidi ya Newcastle United Jumapili.

SCAN HAPA
KUPAKUA
APP YETU!

SUPA JACKPOT **1,096,000**
KWA 1000/-

MECHI KALI

BURNLEY
VERSUS
SUNDERLAND

1 | **1.44**
X | **4.29**
2 | **6.19**

KUWEKA PESA:

- PIGA *150*87#,
CHAGUA 4
- WEKA PESA.

SEND

SportPesa

SPORTPESA.CO.TZ

PIGA *150*87#

GBT.0249 HUDUMA KWA WATEJA MASAA 24, PIGA:
0764115588, 0677115588
0685115588

**ENRIQUE
AITAMANI
EPL**

LONDON, England

KOCHA wa zamani wa Hispania na Barcelona, Luis Enrique, anataka kufanya kazi katika Ligi Kuu England, lakini amekataa kuchukua nafasi ya Antonio Conte pale Tottenham Hotspur.

Enrique aliachana na Hispania baada ya Kombe la Dunia la 2022, ambalo La Roja hao walitolewa na Morocco katika hatua ya 16 bora.

Nafasi yake ilichukuliwa na Luis de la Fuente, ambaye alitoka kwenye Timu ya Taifa ya vijana ya umri chini ya miaka 21.

Watu wanaohusishwa na kazi za kiwango cha juu wamekuwa mara kwa mara tangu wakati huo, lakini klabu anayoonekana kuhusishwa nayo zaidi ni Spurs, ambao Jumapili iliyopita walimfukuza Conte baada ya wiki ya uvumi mkubwa wakidai muda wake umekwisha.

Ingawa Enrique hakuulizwa moja kwa moja kuhusu Spurs wakati wa mahojiano yake, alielezea nia yake ya kufanya kazi kwenye Ligi Kuu England.

"Ningependa kwenda kufanya kazi England," aliiambia redio SER Gijon.

"Lakini sijioni kwenye Ligi Kuu mnamo Julai kwa sababu ningependa kwenda kwenye timu ambayo inaweza kufanya mambo muhimu, na hiyo ni ngumu sana.

Madrid kumchukua James

MADRID, Hispania

CHELSEA hawajaimarika msimu huu na wanaweza kuwaondoa wachezaji ili kuhakikisha wanakidhi mahitaji ya kucheza kwa usawa wa kifedha, na kuna uwezekano, Reece James akaondoka hapo Stamford Bridge.

The Blues wametumia fedha nyingi katika kipindi cha miezi 10 tangu Todd Boehly achukue umiliki kutoka kwa Roman Abramovich.

Enzo Fernandez, Wesley Fofana, Mykhailo Mudryk, Marc Cucurella, Raheem Sterling, Benoit Badiashile, Kalidou Koulibaly, Noni Madueke na Malo Gusto wote walisajiliwa hivi karibuni.

Na sasa Real Madrid wanapanga kumsajili beki wa pembeni wa Chelsea, James, kwa mujibu wa AS.

James mwenye umri wa miaka 23 ana mkataba na The Blues hao hadi mwaka 2028, na kufanya

mpango wowote kuwa mgumu, lakini Los Blancos wanaripotiwa na mtumaini ya kumchukua.

Hapo awali Madrid iliwapata Thibaut Courtois na Eden Hazard kutoka Chelsea, ingawa katika mazingira tofauti hali wote wakiwa wamebakiwa na muda mfupi katika mikataba yao ya sasa.

AS imeripoti kiungo wa Borussia Dortmund Jude Bellingham, anabakia mchezaji anayependa kipaumbele na Madrid.

Michenzo

Ijumaa Machi 31, 2023

Nipashe

'Sijashinikiza kulipwa mshahara mnono'

UKURASA 21

Waziri wa Utamaduni, Sanaa na Michezo, Dk. Pindi Chana, akizungumza kuhusu mikakati mbalimbali ya serikali katika mkutano maalumu wa wadau wa sekta hiyo uliofanyika kwenye Ukumbi wa Benjamin Mkapa, Dar es Salaam jana. **PICHA: MTANDAO**

Yanga ya wasomi yaitisha Mazembe

Na Saada Akida

WAKATI ikiwapa mikataba mipya wachezaji wake ambao inawahitaji kuendelea kupata huduma yao, Yanga imeahidi kutobweteka katika mechi ya mashindano ya kimataifa ya Kombe la Shirikisho Afrika dhidi ya TP Mazembe itakayochezewa keshokutwa mjini Lubumbashi.

Kikosi cha Yanga kiliwasili salama Lubumbashi tayari kwa mechi hiyo ya kuweka heshima kwa kila upande.

Hata hivyo, vinara hao wa Ligi Kuu Tanzania Bara, Yanga itawakosa nyota wake kadhaa ambao ni pamoja na Bernard Morrison, Denis Nkane, Abdultwalib Mshery, Dickson Ambundo na Crispin Ngushi kutokana na kuwa majeruhi.

Akizungumza na gazeti hili jana kabla ya kusemwa, Kocha Msaidizi wa Yanga, Cedric Kaze, alisema wanatambua mchezo huo utakuwa mgumu lakini wao wa-

nahitaji pointi tatu ili kufikia malengo.

Kaze (pichani) alisema anaamini wachezaji watakapata nafasi ya kucheza wataonyesha kiwango kizuri huku wakisahau matokeo ya mechi ya kwanza walipowakaribisha kwenye Uwanja wa Benjamin Mkapa, Dar es Salaam.

Aliwataja wachezaji ambao watawakosa ni golikipa chaguo la kwanza, Djigui Diarra na kiungo, Khalid Aucho kutokana na kutumikia adhabu za kadi tatu za

njano.

"Tuna mchezo dhidi ya TP Mazembe, tunakumbuka tulipocheza nao hapa (Dar es Salaam) tulishinda, sasa tunawafuata tukiwa na ari ile ile ya kusaka ushindi na kupata pointi tatu muhimu.

Mashabiki tunatambua umuhimu wao na kuja kwao kutaongeza nguvu, ndio maana tumewapa fursa ya kwenda kuiona

INAENDELEA UKURASA 23

Simba: Tunahitaji heshima

Na Adam Fungamwango

HUKU ikiwa na tiketi ya kucheza robo fainali mkononi, Simba imepanga kucheza kwa kiwango cha juu katika mechi yake ya kukamilisha ratiba ya Ligi ya Mabingwa Afrika dhidi ya wenyeji, Raja Casablanca itakayochezewa 'usiku mkubwa' wa leo kwenye Uwanja wa Mohammed V nchini Morocco.

Kundi la pili la wachezaji wa timu hiyo limeshawasili Morocco tayari kwa mechi hiyo ambayo Wekundu wa Msimbazi wataitumia pia kama sehemu ya maandalizi ya hatua inayofuata ya mashindano hayo ya kimataifa.

Kocha Mkuu wa Simba, Robert Oliviera 'Robertinho' alisema kikosi chake sasa ni imara tofauti na kilivyokuwa wakati wanakutana katika mechi ya kwanza na Raja

●●● Ni katika mechi ya 'usiku mkubwa' dhidi ya Raja Casablanca ambayo...

Casablanca.

Robertinho alisema pia yeye alikuwa na siku chache tangu alipojiunga na kikosi hicho, hivyo muunganiko wa timu ulikuwa bado haujakaa vyema.

"Tumeimarika idara zote, wanakutana na kikosi tofauti na kile cha mechi ya mkondo wa kwanza, wasitarajie mteremko, tunahitaji kushinda ili kumaliza kwa heshima, lakini tukionyesha ubora wetu," Robertinho alisema.

Meneja wa Simba, Patrick Rweyemamu, aliliambia gazeti hili jana wamejiandaa vizuri na wamekwenda Morocco kwa ajili ya kulinda heshima ya klabu na taifa la Tanzania.

Rweyemamu alisema mechi hiyo haitakuwa rahisi kwa kila upande kwa sababu wenyeji wanataka kuendeleza

ubora wao na Simba imejiimarisha kupindua meza.

Meneja huyo aliongeza hawatakubali kupoteza tena mechi hiyo ya marudiano na ndio sababu kubwa wamejiandaa kucheza kwa nguvu zote tofauti na baadhi ya wadau wanavyofikiri.

Alisema wamezungumza na wachezaji na kuwakumbusha hawataki kuingia katika rekodi mbaya kama ambayo ilivyo-tokea misimu iliyopita, hivyo watahuka dimbani kupambana kama vile bado hajawatinga hatua ya robo fainali.

"Kila kitu kimeenda sawa, kikosi cha pili kimewasili kwa ajili ya mechi ya mwisho. Tulipokwama Arusha kuna baadhi ya wachezaji walirejea Dar es Salaam na kesho yake wakaungana na wenzao waliobaki katika kikosi cha Taifa Stars

wakaondoka nao, baada ya kufika Doha, Qatar wakakutana na wachezaji wengine ambao walikuwa wametoka kuzitumikia nchi zao, wakapanda ndege moja na kuwasili hapa, kwa hiyo kikosi kimekamiliika.

Kimsingi tumekuja katika mechi ya mashindano, kwa bahati mbaya tulipoteza mechi iliyopita kwa mabao 3-0,

INAENDELEA UKURASA 23

